

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΓ'.- φύλ. 27 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 22 ΤΟΥ ΤΡΥΓΗΤΗ 1915 * ΑΡΙΘΜΟΣ 572

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΟΣ. Πρόλογος στη ζωή : Β'
ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ. Ἀθηνιώτικες γραφές.
ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ. Γιὰ τὸ μετάλιο τῶν Γερμανῶν.
ΟΜΑΡ ΚΑΓΙΑΜ. Ἀπὸ τὰ «Ρουμπαγιὰ».
Ο ΝΕΟΣ. Τὸ ἔπαθλο τοῦ Σταθάτου.
Α. ΠΑΝΑΓΟΣ. Στὸ κελλί.
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ. Τὸ μεγάλο παιδί (συνέχεια).
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ.— Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΣΤΟ ΚΕΛΛΙ

(Ἐνα μικρὸ καλογερικὸ κελλί, μακρὸ, στενὸ καὶ χα-
μηλό. Ἀριστερὰ πόρτα, στὸ βάθος ἀντίκρου στὸ θεατὴ ἕνα
παράθυρο μὲ τζάμι. Ἀπ' ἔξω φαίνεται βουνὸ ἀπὸ γυμνοὺς
βράχους. Ἕναι νύχτα καὶ τὸ βουνὸ φαίνεται ἀπὸ τὸ φῶς
τοῦ φεγγαριοῦ, ποῦ πέφτει ἀπάνω στοὺς βράχους.)

Στὸ κελλί δυὸ καρτέλες, ἕνα μικρὸ χαμηλὸ τραπέζι. Εἰ-
κόνης ἁγίων στοὺς τοίχους. Ἐνας χαμηλὸς κινεπὶς μὲ πα-
λαιὸ στρωσίδι).

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Ἐνας Καλόγερος. Ἄρτεμις.

(μπαίνουν μαζί. Μπροστὰ ὁ Καλόγερος μ' ἕνα
μπρούτζινο καντηλιέρι).

ΑΡΤΕΜΙΣ. Κι' ἔλεγα πῶς δὲ θὰ προφτάσω. Ἦλθα
χθὲς βράδυ ἀργά στὴ χώρα. Καθυστέρησε τὸ βράδι·
κι' ἔμεινα κάπου ν' ἀνακνηθῶ λίγο. Μὰ φαίνεται,
πῶς δὲν ἔγινεν ἀκόμη ἡ χειροτονία.

Ο ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ. Ὅχι, ἀργεῖ. Δὲν ἐτελείωσεν ἡ
ἀκολουθία τῆς ἀγρυπνίας. Θὰ σημάνουν στὸν ὄρθρο
καὶ τότε.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Δὲν τὰ καλοξέρω. Θέλει πολλὴ ὥρα;

Ο ΚΑΛΟΓ. Σὲ καμμὴν ὥρα θ' ἀρχίσῃ.

ΑΡΤΕΜΙΣ. ὦ, τότε εἴμπορῶ νὰ τὸν ἰδῶ μιὰ στιγμὴ
ἐδῶ.

Ο ΚΑΛΟΓ. Βέβαια καὶ θὰ χαρῆ πολὺ, πιστεύω
δὲν ἔχει κενένα δικό του σήμερα, ποῦ ἔχει τὴ χαρὰ
του. Θὰ εἶσατε ἡ μόνη συγγενὴς του, κοντὰ σὲ τό-
σους ξένους. Πηγαίνω νὰ τοῦ μιλήσω.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Σ' εὐχαριστῶ πολὺ, πάτερ.

(Ὁ Καλόγερος χαιρετῶ καλογερικὰ βάζοντας
τὰ δυὸ χέρια σταυρωτὰ στὸ στήθος καὶ φεύγει.)

ΣΚΗΝΗ ΕΥΤΕΡΗ

[Ἡ Ἄρτεμις μονάχη. Πρατρεῖ μὲ προσοχὴ τὸ κελλί.
Κάπου-κάπου χαμογεῶ ἑλαφρῶς. Ἐπειτα κοιτάζει ἔξω
τὸ βουνό. Ἀφοῦ κοιτάξῃ ἀκόμη ἕνα βράζει τὸ καπέλλο,
παίρνει ἕνα σπέρτο καὶ καθίσταται τὰ φυτῖλια τοῦ καντηλε-
ριοῦ ἀπὸ τὴν καῦτρα, ποῦ καίει ἀδυνατίζει τὸ φῶς.]

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

[Ἡ πόρτ' ἀνοίγει μὲ ὄρη καὶ μπαίνει ζωηρὸς ὁ Νεαν-
δρὸς καὶ κλείνει τὴν πόρτα. Μὰ μόλις ἀντικρύζει τὴν Ἄρ-
τεμι στέκεται σοτισμένος καὶ φοβισμένος.]

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἐστὶ ἐδῶ;

ΑΡΤΕΜΙΣ. (Τὸν χαιρετῶ καλογερικὰ μὲ κάποιαν
εἰρωνεία) ἡ εὐχή σου, πάτερ ἅγιε.

(Ἐπειτα χαμογεῶ, ὥστε νὰ φαίνονται τὰ λευκὰ
δόντια τῆς).

Μὲ περίμενες;

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἐστὶ ἐδῶ; τί θέλεις;

ΑΡΤΕΜΙΣ. Μπα, καλέ, μὲ φοβάσαι;

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ποιὸς σ' ἔφερεν ἐδῶ σήμερα;

ΑΡΤΕΜΙΣ. Μὰ σὺ ἐτάττισες. Μὲ κοιτάζεις σὰ νὰ
βλέπῃς φάντασμα... Ἀλήθεια, Νίκο, φοβάσαι μήπως
σοὺ κάνω κακό;

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ὁ θεὸς μου ἀκόμα...

ΑΡΤΕΜΙΣ. Ἐλα δά, καλέ. Ἀλήθεια, τρόμαξα νὰ
σ' εἶρω. Ποῦ νὰ φαντασθῶ πῶς εἶσαι κρυμμένος ἐδῶ.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Μὰ πρέπει νὰ φύγῃς, νὰ φύγῃς. Κα-
νεὶς δὲν ξέρει τὴν ἱστορίαν. Πρέπει νὰ φύγῃς.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Τώρα ποῦ σ' εὐρήκα, ἄτε με νὰ χαρῶ
λίγο τὰ χρυσὰ μαλλιά σου καὶ τὰ γαλανὰ σου μάτια.
Δὲν ξέρεις πόσον ὄμορφος καλόγερος εἶσαι. Τὰ μαῦρα
ράσα κάνουν νὰ φαίνονται πιὸ ξανθὰ τὰ μαλλιά σου
καὶ πιὸ γαλανὰ τὰ μάτια σου.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. (Πάντα μὲ φόβο, μὰ περισσότερο σο-
τισμένος. Τὴν κοιτάζει στὰ μάτια. Ἀφήνει τὴν πόρτα
καὶ πλησιάζει λίγο. Παρακαλετικά). Μὴ μιλήσῃς δυνατὰ.
Θὰ σ' ἀκούσουν.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Ναι, ἔχεις δίκαιον. Θὰ σοὺ μιλῶ σιγαλά.
Κι' ἔτσι θὰ θυμηθῶμε τὰ παλαιὰ μας χρόνια κάτω
ἀπ' τὴ λευκοστολισμένην ἀκακίαν τοῦ κήπου μου.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Μή μου τὰ θυμίζης. Μὰ ποιός σ' ἐφε-
ρεν ἐδῶ;

ΑΡΤΕΜΙΣ. (Χαμογελῶ με πονηρίαν). Τί σέ μέλει;
Ἡ καλή μου τύχη.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Κι' ἤλθες νὰ κάμης τί;

ΑΡΤΕΜΙΣ. (Χαϊδευτικά). Γιὰ νὰ σέ καμαρώσω διάκο.
Ὅταν σέ ἰδῶ μὲ λευκή λειτουργική στολή θὰ ζωντανέψης κάτι παλαιές εἰκόνες ποῦ παριστάνουν ἀρχαί-
ους λειτουργούς. Ἀλήθεια, γιὰτί σέ λένε Νεάνδρο;

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ὅταν γίνεται κανείς καλόγερος παίρ-
νει νέον ὄνομα, σύμβολο τῆς νέας ζωῆς.

ΑΡΤΕΜΙΣ. (Πάλιν εἰρωνικά). Προσευχῆσου καὶ γιὰ
τὴν ψυχὴ μου, πάτερ Νεάνδρε. (Ἀλλάζει τόνο). Ἀλή-
θεια, τί χαρὰ ψυχῆς οἱ βράχοι ποῦ ἔχεις. πάντοτε ἀν-
τίκρου σου.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. (Ζωηρά, σὰν νὰ τοῦ ἄγγιξε κάποια
χορδὴν ευαίσθητη). Ἄ! μὴν κοιτάξεις τώρα. Τὴν ἀνοιξή
σκεπάζονται ἀπὸ πλῆθος ἀγριοδιολέττες καὶ φαίνον-
ται τρικυταφυλλένιοι καὶ σκορπίζουσι μιὰ γλυκύτατη
μουρουδιά σὰν ἐκείνη ποῦ ἀφήνει τὸ πιὸ καθάριο μέλι...

ΑΡΤΕΜΙΣ. Μὰ τὸ χειμῶνα...

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Τὸ χειμῶνα, ὅταν φυσάει ἄνεμος καὶ
χύνεται κάτω στή λαγαυδιά, ποῦ χωρίζεται τ' ἀντικρυνὸ
βουνὸ ἀπ' τὸ δικό μας, θαρρῶ πῶς ἀκούω τρικυμι-
σμένη θάλασσα.

ΑΡΤΕΜΙΣ. (Μ' ἓνα ἑλαφρὸ χαμόγελο). Ὅστε τὸ
ράσο δὲν ἐσκότωσε τὸν ποιητή. Ζῆ ἰλοζώντανος ἀκόμα.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἐδῶ ξανθόρηκα τὴν παλαιὰ μου ψυ-
χική διάθεσι. Οἱ ἰλονυχτίες, τ' ἀπόδειπνα, ὁ ὄρθρος,
ποῦ ψάλλονται στὴ μισοφωτισμένην ἐκκλησία, ἔχουν
ποιήσι ποῦ βρίσκει ἀντίλαλο στὰ βράθι τῆς ψυχῆς μου.
Δὲν εἶμπορεῖς νὰ φαντασθῆς πόσο μὲ συγκινεῖ ἡ γλυ-
κειὰ καμπάνα ποῦ σημαίνει τὸν ὄρθρο πολὺ πρὶν ξη-
μερώσῃ. Ἐξω στὸ μακρὸ πλῆκτόστρωτο διάδρομο ἀκού-
ονται ἀραιὰ, βαρεῖα τὰ πατήματα τοῦ ἐκκλησιάρχῃ,
ποῦ ἔμπνῃ τοὺς πιὸ ῥάθυμους. Μὰ ἐγὼ πρῶτος περνῶ
τὴν εὐρύχωρη κύλῃ καὶ πηγαίνω στὴν ἐκκλησία.
Ἐκεῖνο τὸ ἀρρωστημένο φῶς τῶν μικρῶν κεριῶν, τὸ
μισὸ φῶς τῆς ἐκκλησίας ἔχει τόσο μυστήριον! Καὶ οἱ
φαλμοὶ μὲ τὰ παθητικὰ λόγια, ποῦ ζωγραφίζουσι τὰ
κινήματα μιᾶς ψυχῆς πονεμένης, ταιριάζουσι μὲ τὴν
ῥα, μὲ τὸ σκοτάδι ἔξω, μὲ τὸ θαμπὸ φῶς μέσα, μὲ
τὴν καρδιά μου, ποῦ εἶναι γεμάτη πίκρα καὶ δάκρυα.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Τί ὁμορφὰ ποῦ τὰ λές. Τώρα κοντεύω
νὰ συγκινηθῶ κι' ἐγὼ τόσο, ποῦ νὰ θέλω νὰ γίνω
κι' ἐγὼ καλόγερος. Μὰ μὲ τρομάζει ἡ μοναξιά. Ὡ!
πόσο θὰ ὑποφέρῃς.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ὅχι. Παίρνω τὰ πρόβια καὶ τ' ἀνε-
δάξω στὸ βουνὸ πέρα καὶ γυρίζω τ' ἀπάτητα μέρη
καὶ κάποτε τὰ πρόβια μὲ ὀδηγοῦν σὲ κάποια πηγὴν
ἀγνωρίστη γιὰ μένα. Οἱ τραχιεὲς πέτρες μοῦ πληγώ-
νουν τὰ πόδια κι' ὁ κόπος μοῦ στεγνώνει τὸ κορμί.
Μὰ ὅταν φτάσω στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ξανοίγω
πέρα τὸ πέλαγο καὶ ἡ ψυχὴ μου παίρνει φτερά.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Μὰ πάντα μοναξιά.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Καὶ τὴ ζῆτῶ ἐπίτηδες. Τὸ καλοκαίρι
τὸ μοναστήρι μὲς εἶναι πολυσύγχαστο. Ἔρχονται συν-
τροφιῆς καὶ μένουσι λίγες μέρες καὶ φεύγουν. Μὰ ἐγὼ
τότε χάνομαι. Ὁ κοσμικὸς ἀέρας, ποῦ φέρνουν μαζί
τους, μοῦ ταράζει τὸ νοῦ καὶ μοῦ σφίγγει τὴν καρ-
διά, σχεδὸν μὲ τρομάζει. Θέλω νὰ φυλάξω τὴ γαλήνη
τῆς ψυχῆς. Ἐδῶ σιμά, ποῦ τελειώνει ἡ λαγαυδιά,
εἶναι δάσος ἀπὸ πεῦκα πυκνὸ καὶ ἰσκιερὸ ἐκεῖ πη-
γαίνω.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Καὶ ὁ ἄκουσες ἐκεῖ κάποιοι ἡμέρα
δὲ μυχρυνὴ μιὰ κιθάρα νὰ λήθῃ γλυκύτατα τραγοῦδια.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Πῶς τὸ ξέρεις;

ΑΡΤΕΜΙΣ. (Παιρακτικά). Ὅσο κι' ἂν εἶμαι ἀμαρ-
τωλὴ, ἔχω κι' ἐγὼ ἄγγελο φύλακα ποῦ μοῦ τὰ λέει.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἐνόησα. Κάποια συντροφιά Ἀθη-
ναίικη, ποῦ πέρασε ἐδῶ καὶ δυὸ μῆνες, μ' ἀνακάλυψε.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Ναί. Μοῦ μίλησε γιὰ κάποιο καλόγερο
ξανθὸ μὲ μάτια γαλανὰ, ποῦ τὸν ἔλεγαν καμάρι τοῦ
μοναστηριοῦ. Ἄκουσαν τὴ γλυκύτατη φωνὴ του, εἶδαν
κάτι εὐγενικὰ φροσίματα, μὰ τοὺς πείραξεν, ὅτι ἐφυγε
χωρὶς νὰ τοὺς ζυγώσῃ, ἔπως ἔκαμν οἱ ἄλλοι τοῦ
μοναστηριοῦ. Ἀπ' τὴν περιγραφὴν τοὺς ἐνόμισα πῶς
εἴσονται σὺ καὶ δὲ γελάστηκα. Ἐκεῖνο μοῦ εἶπαν, ὅτι
γυρίσανε μιὰ μέρα τὸ δάσος μὲ τὴν κιθάρα τους. Πι-
στεύω, θὰ θυμίσθηκες τὶς παλιές σου ἀγάπες.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ναί. Ὁ ἀξέχαστος ὁ πόθος μου. Οἱ
τόνοι, ὅσους ἐδέχθηκα ἡ ψυχὴ μου μένουσι πάντα κι'
ἔταν εἶμαι μόνος βουίζομαι σὲ μιὰν ἔκστασι, γλυκειά.
Ὅταν τὸ χειμῶνα περιζῶνει τὸ βουνὸ μιὰ πυκνὴ κατ-
χυνὰ καὶ μένω κλεισμένος στὸ κελλί μου, γυρίζω τότε
ἄθελα στὰ παλιὰ μου. Ἔρχονται τότε οἱ τόνοι, τὰ
τραγοῦδια καὶ νανορίζουν τὴν ψυχὴ μου, καὶ ἡ παλιὰ
ζωή μου ζωντανεύει πάλι. Μιὰ ταρχὴ μὲ βασανίζει
καὶ φεύγω ἀθώρητος στὸ βουνὸ γιὰ νὰ κουράσω τὸ
κορμί μου. Κι' ἔταν τὸ βράδυ πέφτω στὸ φτωχὸ κρεβ-
βάτι μου, μὲ φεύγει ὁ ὕπνος καὶ ὁ νοῦς μου ζητεῖ νὰ
θυμίσῃ κάποια μελωδί' ἀγαπημένη.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Ὁ ἴδιος πάντα, ὁ ποιητής.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ὡ μοῦ θυμίζεις τὸ βιολεῖ σου, τὸ βιολεῖ
ποῦ μαγεύει.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Μὰ δὲ μαγεύει πλέον.

(Ὁ Νεάνδρος τὴν κοιτάζει ἐρωτηματικά).

Κάτι μεγάλο ἔχει φύγει ἀπ' τὴν ψυχὴ μου. Ὅταν μα-
ζεμένοι στὸ σκλόνι οἱ φίλοι μου ζητοῦν νὰ παίξω
κάτι, ἓνα πάγωμα μοῦ νεκρώνει τὰ χέρια. Αἰσθάνομαι
πῶς ἡ ψυχὴ μου κάποιοι ζητεῖ. Δὲν εἶτάνε τὸ δοξάρι
μου ποῦ βγαζε τοὺς τόνους ἀπ' τὶς χορδές τοῦ βιολεῖοῦ.
Ἀπλωτέρα κι' ἀπ' τὸ δοξάρι μου χάιδευσαν τὶς χορ-
δές κάποια μάτια γαλανὰ. Κάποια καρδιά, ποῦ μὲ
πονοῦσε, κάποια χεῖλη, ἀλλοὶ ἀπὸ τὸν πόθο ψιθύριζαν
στὴν ψυχὴ μου λόγια μεθυμένα. Ἐκεῖνα λαχταροῦ-
σαν ἡ ψυχὴ μου νὰ τὰ ξαναπῇ μὲ τὸ βιολεῖ πιὸ ἄλλα...
Μὰ, ὁ πόνος, ἐκεῖνος.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. (κάθεται σιτὸν καναπέ σὰν κουρα-

αμένος) ούτος μὲν ἐξέλιπε τῆς συγγενείας αὐτοῦ καὶ πρὸς τάφον ἐπέιγεται.

ARTEMIS. Καὶ ὁμως ἡ ζωὴ μιλεῖ παντοῦ μὲ ἔλα τῆς τὰ κάλλη. Κι' ἐδῶ ἀκόμη τριγύρω καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ λουλουῖδια καὶ τὰ νερά, ποῦ, ὅταν ἀνέβαινα, εἶδα ν' ἀσπρίζουν τὰ χαλκίκα τοῦ δρόμου, καὶ τὰ πουλιά καὶ τ' ἀγέρι, ποῦ χάιδευσεν σιγαλὰ τὴ χλόη, ἔλα τὴ ζωὴ τραγουδοῦν.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἔτσι κι' ἐγὼ θέλω νὰ ζῶ σὰν κάτι τῆς φύσεως χωρὶς σκέψη, χωρὶς νόηση.

ARTEMIS. Μὰ κάποια κλαίει γιὰ σένα. Ὡ, Νίκο, δὲ ζῶ παρὰ γιὰ σένα. Μέσα στὴν πολυθρόνη ζωὴ μου ἕνα μεγάλο πόθο εἶχα, νὰ σ' ἀνταμώσω πάλι, νὰ καθήσω κοντά σου.

(σηκώνεται καὶ κάθεται στὸν καναπέ, κοντὰ στὸ Νεάνδρο).

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. (ἀποτραβιέται λίγο) Μὰ πρέπει νὰ φύγῃς, νὰ φύγῃς. Μέσα μου ἔχω τραχὴ καὶ φόβο, ποῦ δὲν εἴμπορῶ νὰ τόνε εἰπῶ.

ARTEMIS. Ἄ! δὲν εἶναι φόβος, τὸ αἰσθάνομαι. Κρύβεις μέσα σου ἀκόμη τὴν ἀγάπη σου γιὰ μένα. Τὸ ράσο σου σὲ κάνει νὰ φοβάσαι τὸ αἰσθημα ποῦ ἀναδύεται ἀκράτητο. Αὐτὸ τὸ σκοτεινὸ κελλὶ σφίγγει τὴν καρδιά σου ποῦ ξεχειλίζει.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ὡ, μὴ μοῦ μιλήσῃς πλέον. Μὲ φοβίζουν τὰ λόγια σου. Φύγε, λυπήσου με.

ARTEMIS. (τοῦ πιάνει τὰ χέρια) Τὰ χέρια σου ἔμειναν εὐγενικά, τόσο εὐγενικά.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἄσε με, μὴ μὲ σπρόχνης σὲ καινούργιο κρίμα.

ARTEMIS. Ἡ ἀγάπη σου εἶναι γιὰ μένα ἀγία, ποῦ ὕψηλὸ μυστήριον κι' ἀπῶ...

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἄ! τὰ λόγια σου! μὲ λυώνουν τὰ λόγια σου. Μὰ πρέπει νὰ φύγῃς.

ARTEMIS. Μιὰ στιγμὴ μονάχα. Θέλω ἐδῶ κοντά σου νὰ νοιώσω τὴν ἀναπνοή σου νὰ μοῦ χαϊδεύῃ τὸ πρόσωπο, θέλω τὴ θερμὴν σου, θέλω νὰ δώσω στὴν ψυχὴ μου τ' ἔναιρο ποῦ ἔχασεν. Ἔσχισα βουναὶ καὶ θάλασσες νὰ σ' εὔρω. Μέσα μου γιγαντώνεται ὁ πόθος, ἡ λαχτάρα γιὰ τὰ μάτια σου, γιὰ τὰ χεῖλιά σου, γιὰ τὴν ἀγκαλιά σου. Μιὰ στιγμὴ ἀγάπης ὑστερινῆς κι' ἄς κλείσω τὰ μάτια μου στὸ παντοτεινὸ σκοτάδι, μὰ σιμά σου.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. (σὰν παραλυμένος) Φλόγα ποῦ καίει τὴν καρδιά μου.

ARTEMIS. (μὲ ὀρμὴ τὸν ἀγκαλιάζει καὶ τὸν φιλεῖ) Ἄς φύγουμε στὴ μεγάλη ζωὴ πέρα.

(Ὁ Νεάνδρος τὴν φιλεῖ χωρὶς νὰ μιλή. Μένουν ἀγκαλιασμένοι ὑστερα ἀπὸ λίγες στιγμὲς ἀκούγεται ἀπ' τ' ἀριστερὰ σὰν ἀπὸ κάποια ἀπόσταση φωνὴ ψάλλει ἀργή, συρτή, σὰν κουρασμένη ἀλλὰ γλυκύτατη καὶ σὲ ὕψηλὸ τόνο. Ψάλλει σὲ ἦχο τέταρτο χρωματικόν.

«Ἐκ νεότητός μου πολλὰ πολεμῶ με πάθη, ἀλλ' αὐτὸς ἀντιλαβοῦ καὶ σῶσον, Σωτήρ μου».

Ὁ Νεάνδρος γυρίζει ξαφνικὰ τὸ πρόσωπο πρὸς τὴν

πόρτα, ἀγκαλιασμένος πάντοτε. Ἡ ὄψη του ἀναμμένη. Λαίχνη βαθειὰ συγκίνηση, ἔπειτα προσπαθεῖ νὰ ξεφύγῃ τ' ἀγκάλιασμα.

Ἐνῶ τὸ τροπάρει εἶναι στὸ τέλος ἀκούγεται χτύπος δυνατὸς στὴν πόρτα καὶ μιὰ φωνὴ «Νεάνδρε». Εὐθύς ἀνοίγει μὲ ὀρμὴ ἡ πόρτα καὶ μπαίνει ὁ ἠγούμενος).

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

[Ὁ ἠγούμενος εἶναι γέρος ἀσπρομάλλης. Τὸ πρόσωπό του δείχνει γλυκύτητα καὶ καλωσύνη. Μόλις μπαίνει, κάνει κάποιο κίνημα πρὸς τὰ ὀπίσω, κοιτάζει φοβισμένος ἔξω. κλείνει τὴν πόρτα εὐθύς, προχωρεῖ ἕνα βῆμα καὶ μὲ φωνὴ χαμηλή].

ἠΓΟΥΜΕΝΟΣ. Νεάνδρε! ὦ, τέκνον μου.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. (ἀποχωρίζεται μὲ δύναμη ἀπὸ τὴν Ἄρτεμι καὶ τρέχει καὶ γονατίζει ἔμπρὸς στὸν ἠγούμενο) Σῶσέ με, γέροντά μου, σῶσέ με.

ἠΓΟΥΜΕΝΟΣ. Νεάνδρε, πῶς σ' εὐρίσκω στὴν ἱερῶ-τερι, στιγμὴ τοῦ βίου σου;

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἐκείνη πάλι, ἡ μάγισσα, ποῦ ἐνίκησε τὰ νιάτα μου, ποῦ ἔκαμε κουρέλια τὴν ψυχὴ μου.

ἠΓΟΥΜΕΝΟΣ. (γυρίζει πρὸς τὴν Ἄρτεμι μὲ κάποιο φόβο) Κυρία!

ARTEMIS. (ὄρθια πλέον. Σχεδὸν ἡσυχῇ) Ὡ! τίποτε, γέροντα, παλαιὰ ἱστορία. Μὴ παραξενεύεσθε, ἄγχι ἠγούμενε. Τὸ τέκνον σας εἶναι παλαιὸς μου φίλος κι' ἦλθε νὰ τὸν εὔρω.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. (γονατιστὸς ἀκόμη, χωρὶς νὰ στρέψῃ τὸ πρόσωπό του, ἀπλώνει τὸ χέρι του πρὸς αὐτὴν) Μή!

ARTEMIS. Εἶναι δικός μου, γέροντα. Δὲν εἰξεύρω, ἂν σὰς ἔδωκεν ὄρκο γιὰ τὴν νῆα τοῦ ζωῆ, μὰ ὁ ὄρκος του σ' ἐμένα εἶναι παλαιότερος.

ἠΓΟΥΜΕΝΟΣ. (στὸ Νεάνδρο, μὲ ἐπιβλητικὸ τόνο) Σήκω ἐπάνω.

(Ὁ Νεάνδρος σηκώνεται)

ἠΓΟΥΜΕΝΟΣ. (μὲ αὐστηρότητα) Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἔμπρὸς, πρὶν ἐνδοθῆς τὸ ἀγγελικὸ σχῆμα, ἐξωμολογήθῃς τὴν περασμένην σου ζωὴν. Μὰ, βλέπω τώρα, ἔκρυψες κάτι μεγάλο στὴς ψυχῆς τὰ βάθη.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Συχώρεσέ με, γέροντά μου. Ἐνόμισα πῶς θὰ ξεφύγω κλεισμένος στὸ μοναστήρι. Ἐπίστευσα πῶς τὰ δάκρυα θὰ ξεπλύνουν τὸ κρίμα μου. Μὰ μὲ ἀκολουθεῖ παντοῦ ἡ ἁμαρτία.

ἠΓΟΥΜΕΝΟΣ. Ἐκρυψες τὴν ἁμαρτία σου κι' αὐτὴ σὲ βασανίζει.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ὡ! ναί. Πάντα φοβάμαι, πάντα τρέμω. Κάτι πάντοτε κρατεῖ τὴν κάθε μου ὀρμὴν, τὰ λόγια μου, τὰ ἔργα μου καὶ τὰ φερσίματά μου. Ὅταν ἦλθε ἐδῶ καὶ τρία χρόνια κι' ἐγονάτισα ἔμπρὸς σου κι' ἔμπρὸς στὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ἀποφασισμένος εἶμουν νὰ εἰπῶ τὴν ἔλη μου ζωὴν. Μὰ σὰν κάποιος νὰ μ' ἐκράτησε, σταμάτησα κι' ὅταν ἐσὺ μ' ἐδέχθῃς τέκνο σου πιστό, χαρὰ ἐγεννήθη μὲς στὰ στήθη μου. Μὰ τὸ βράδυ μέσα στὸ κελλί, ὅταν ἦλθε στὸ νοῦ μου τὸ μεγάλο

κρίμα μου, δλη τή νύχτα γονατιστός έχουσα ποτάμι δάκρυα. Μά τώρα πιά δὲ θά κρυφτώ. Θά εἰπῶ ἐμπρός σου κι' ἐμπρός σ' ἐκείνη, ποῦ μ' ἐγνώρισε καὶ μ' ἐνίκησε στὸ πρῶτο τῆς ζωῆς μου ἀνθισμα, θά εἰπῶ τὸ κρίμα μου.

Εἶμουναι παιδί μονάκριβο, μοσχαναθρεμμένος γιὸς χήρας· ὁ πατέρας μου παλιὸς καπετάνιος, εἶχε ζήσει βίον ἄσωτο. Μά ἡ μητέρα μου εἶτανε γυναίκα ἄγια. Μ' ἀνάθρεψε μὲ περισσὴ φροντίδα καὶ ἀγάπη. Τὴν καρδιά μου τὴν ἔτρεφε μὲ τὰ πιὸ διαλεχτὰ βιβλία. Μ' ἔφερε στὴν Ἀθήνα νὰ σπουδάσω. Μὲ ὠνειρεύθη, διαλεχτὸ στὰ γράμματα καὶ πρῶτο στὴ σπουδῆ. Κι' εἶμουναι τὸ καμάρι τῶν δασκάλων μου. Μά κάποτε στὸ δρόμο μου ἀντάμωσα ἐκείνη.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Στὴν πόρτα μου ἦλθες καὶ μὲ δάκρυα...

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. ὦ! ναί. Τίποτα δὲν ξεχνῶ. Σὲ μίαι συναυλία ἐπῆγα ν' ἀκούσω τὴν ἑακουσμένην τεχνίτρια ποῦ μάγευε μὲ τὸ βιολί τῆς. Μ' ἐμάγεψεν, ὅπως κανένας ἄλλον. Ὅλοι τῆς ἐπρόσφεραν μπουκέτα ἐκείνη τῆ βραδυά, κι' ἐγὼ μεθυσμένος ἀπ' τοὺς τόνους τοῦ βιολιού, τῆς ἐφίλησα τὰ χέρια καὶ τῆς ἐζήτησα νὰ μὲ δεχθῆ στὸ σπίτι τῆς.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Κι' ἦλθες μὲ μιὰ ἀγκαλιὰ τριαντάφυλλ' ἀπειριλάτικα, ἔτσι λυτά. Καὶ τὰ ἐσκόρπισες στὰ πόδια μου, ἔλα πορφυρᾶ, καὶ μοῦ εἶπες: Καὶ τὸ αἷμα μου θά ἔχουνα ἔτσι γιὰ τὴν ἀγάπη σου.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Καὶ σὺ μοῦ χαμογέλασες καὶ τὸ χαμόγελό σου ἐνόμισα πῶς μοῦ ἀνοῖξε τὸν παράδεισο.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Σοῦ εἶπα ὅμως: ἡ ἀγάπη μου εἶναι μεγὰλη καὶ συντριβεὶ. Καὶ σὺ μοῦ ἀπεκρίθης: καὶ τὸ αἷμα μου. Κι' ἐσκόρπιζες στὰ πόδια μου κάθε πρῶτ', μοῦ ἐσκόρπιζες τριαντάφυλλα πορφυρᾶ σὰν αἷμα, σὰ φωτιά.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. ὦ! γέροντά μου. Μεθυσμένος εἶμουν κι' ἐλγισμῶνισα τὰ πάντα μου. Κι' ὅσες φορές ζήτησα τὴν ἀγάπη τῆς, ἐκείνη πάντοτε κάτ' πιὸ μεγάλο ἀπαιτοῦσε.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Τί σ' ἐμένα τὰ λουλούδια καὶ τὰ δάκρυα. Βωμὸς ἡ ἀγάπη μου καὶ ἡ θυσία νόμος τῆς.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. ὦ! πῶς ἔλυωνεν ἡ μάγνα μου. Κάθε φορὰ ποῦ ἐπάλευα μὲ παρακάλια νὰ πάρω ἀπ' τὴ μικρὴν περιουσία μας γιὰ νὰ ρίχνω στὰ πόδια τῆς, γιὰ νὰ κερδίσω τὰ φιλιὰ τῆς καὶ τὰ χάρδια τῆς, ἡ μάγνα μου ἀνευρη μ' ἐκοίταζε μὲ δάκρυα στὰ μάτια. Μά ἐγὼ δὲν ἔβλεπα. Νύχτα βαθεῖα ἐγύριζα στὸ σπίτι κι' ἡ μάγνα μου μ' ἐκαρτεροῦσεν ἄγρυπνη. Μοῦ θύμιζε μὲ φαρμακωμένα λόγια τὰ βράσια ποῦ πέρασε μὲ τὸν πατέρα μου, μοῦ ἱστοροῦσε τοὺς πόθους καὶ τὰ ὄνειρα ποῦ ἐπλάθε γιὰ μένα. Κι' ἐγὼ ἐπεφτα στὰ πόδια τῆς κι' ἔκλαιγα. Μά τὸ πρῶτ' πάλι σ' αὐτὴν ὁ δρόμος μου. Κι' ἐκείνη πάντ' ἀχώρταστη. Κι' ὅταν μ' ἔβλεπε διασταχτικό, ἀρχίζε μὲ τὸ βιολί τὰ μάγια τῆς, τὰ μάγια...

ΑΡΤΕΜΙΣ. Ἐδιάδαξα στὴν ψυχὴ σου τοὺς πιὸ κρυφοὺς, μυστικούς σου λογισμούς. Κι' ἐκείνους τὸ βιολί μου σοῦ ἐχνάλεγε. Ἡ σκέψη σου, κρυμμένη σ' ἄδυστα

τοῦ νοῦ σου, αὐτὴ σ' ἐμάγευε κι' ὄχι τοῦ βιολιού μου οἱ χορδὲς καὶ τὸ δοξάρι. Ἦθελα νὰ σοῦ φανερώσω τὴν ψυχὴ σου, γιὰ νὰ σὲ φέρω στὴν ὑπέριστα, θυσία γιὰ τὴν ἀγάπη μου. Ἡ ἐμένα ἡ τὴ μάγνα σου.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Μιὰ μέρα — εἶχαν περάσει τρία χρόνια — ἡ μάγνα μου μ' ἔνα πιερό χαμόγελο μοῦ φανέρωσεν, ὅτι τὸ βιός μας εἶχε γίνει καπνὸς καὶ ἀέρας. Μά ἐκείνη τὴν ἡμέρα τὰ νεύρα μου τ' ἀρρωστικμένα ἐτάραζαν τὸ κορμί μου ἐλόκληρο· ὁ νοῦς μου δὲν ἐδοῦλευε. Κάποια καταχνιὰ τὸν εἶχε θολώσει. Ἐζήτησ' ἀπ' τὴ μάγνα μου κάποια παλιὰ χρυσοῦν εἰκόνα. στολίδι τοῦ σπιτιού μας καὶ κειμήλιο. Ἡ μάγνα μου ἀγρίεψε. Μοῦ εἶπε πῶς κάλλιο ἔχει ν' ἀποθάνῃ. Ἐμένα μ' ἔπιασε πείσμα καὶ μανία. Ἐγύθηκα κι' ἄρπαξα τὴν εἰκόνα κι' ἔτρεξα νὰ φύγω. Μά κι' ἡ μάγνα μου ἐχύθηκε καὶ μοῦ ἔκλεισε τὴν πόρτα. Ἐπάλεψα, τὴν ἐσπρωξα, ἀνοῖξα τὴν πόρτα κι' ἐφυγα κρύδοντας στὸν κόρφο μου τὴ χρυσοῦν εἰκόνα. Ἐἶτανε ἑπιμερωμένα. Τὸ πρῶτὸ παγωμένο ἀέρι ἄρχισε νὰ μοῦ σόβνη τὴ θερμῆ. Ἐθάδιζα γοργᾶ, μὰ δὲν εἴξευρα ποῦ πηγαίνω. Περνοῦσ' ἀπὸ μιὰν ἐκκλησίαν καὶ φωνὴ ψάλτη μ' ἔσταμάτησεν. Ἐφελνε τὸ ἴδιο τὸ τροπάρι ποῦ τώρα μόλις ἀκουσα. Ἡ φωνὴ σὰν πονεμένη μιλοῦσε στὴν ψυχὴ μου. Μὲ πῆραν τὰ δάκρυα, ὁ νοῦς μου ἀρχισε νὰ ἐκαστέρωνη. Μὲ βήμα ἀργό, διασταχτικό ἐγύρισα στὸ σπίτι. (Μὲ φωνὴν πικρὴ). Ὅταν ἔφτασα βρήκα τὴ μάγνα μου πεθαιμένη. Τὴν ἔθαψα κι' ἐφυγ' ἀπ' τὴν Ἀθήνα ὁ πόθος μου εἶταν ἀφθαστος. Ἡ ταρχή μου κι' ὁ πόθος τῆς γαλήνης μ' ἐφέρανε στὸ μοναστήρι σου. Μά τὸ κρίμα μου πάντα ἐμπρός μου.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Κι' ἐγὼ ἔκλαιγα μὲ πείσμα πῶς νικήθηκα. Πάντοτε σ' ἐζητοῦσα, τὰ σημάδια σου ἐγύρευα νὰ εἶρω κι' ὅταν μοῦ ἐμύνησταν ὅτι εἶσαι ἐδῶ, πόθος ἐτράνωσε στὰ στήθη μου νὰ ἔλθω καὶ πάλι νὰ παλέψω τὸν ὕστατο καὶ πιὸ μεγάλο ἀγῶνα. Τὴν ὕστερη, στιγμὴ ποῦ εἶσουν ἔτοιμος γιὰ τὴ νέα σου ζωὴ, ἦθελα νὰ σὲ πάρω πάλι καὶ νὰ φύγω μαζί σου νικήτρια μὲ τῆς ἀγάπης μου τὴ δύναμη. Καὶ δὲ λαθεύτηκα. Σ' ἐκράτησα στὴν ἀγκαλιὰ μου καὶ σ' ἔκαμα δικό μου πάλι.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. ὦ, λυπήσου με. Ἡ ἀρρωστικὴ ψυχὴ μου ποθεῖ τὴ γαλήνη. Κι' ἐπειτα τρέμω τὸ θόρυβο, τὸ σκάνδαλο ποῦ θά ὑψωθῆ τριγύρω μου. Γιὰ ἰδέε. Καρᾶζει μιὰ γλυκύτατη αὐγὴ. ὦ, θέλω τὸ φῶς τῆς νὰ φωτίσῃ τῆς ψυχῆς μου τὸ σκοτάδι. ὦ, γέροντά μου, σῶσε με.

ΗΡΟΥΜΕΝΟΣ. (εἶναι ὠχρός. Μένει συλλογισμένος καὶ κοιτάζει μὲ συμπάθεια τὸ Νεάνδρο. Ἐπειτα στὴν Ἄρτεμι) Τέκνον μου, μὴ ζητῆς ν' ἀποσυνηριψῆς ψυχὴν συντετριμμένην πλέον. Μνήσθητι, ὅτι καὶ σὺ ψυχὴν μέλλεις νὰ παραδώσῃ, ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Ἡ δύναμή μου ἐνίκησεν. Ἡ ἀγάπη μου ἔλαβε τὴ θυσία ποῦ τῆς ἔπρεπε. Καὶ τώρα, ὅπως οἱ ἄλλοι ποῦ ἔρχονται στὸ μοναστήρι σου φέρνουν τάματα καὶ δῶρα, θέλω κι' ἐγὼ ν' ἀφίψω εἰς τὰ τίμια χέρια σου, ἅγιε ἡγούμενε, κάποιο ἀφιέρωμα πολύτιμο, τὴν πονεμένην ψυχὴν τοῦ φίλου μου.

(Φορεί τὸ καπέλλο της. Ὁ Νεάνδρος ἔχει γείρει στους ὤμους τοῦ ἠγουμένου).

ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ. Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος ἐπὶ σέ.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Τραῖώ τὸ δρόμο μου στή μεγάλη πολιτεία. Κανένα δὲν καλῶ στὸ πέρασμά μου. Μὰ, ἀλλοίμονο σ' ἐκείνονε ποῦ εἶν' ἀδύνατος.

(Φεύγει)

ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ. (στὸ Νεάνδρο) Γονάτισε ἐμπρὸς στὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ λέγε τὸν ψαλμὸν τῆς μετανοίας τοῦ Δαυΐδ.

Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρισμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου.

(Ὁ Νεάνδρος γονατίζει· σκύβοντας τὸ κεφάλι πρὸς στή γῆ. Ὁ ἠγούμενος σηκώνει τὰ μάτια του στὸν οὐρανό).

Ἰδρα 1915

Α. Α. ΠΑΝΑΓΟΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΑΛΛΙΟ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Στὴν Ἑλλάδα εἰς τὰ πράγματα γίνονται γιὰ ἐπίδειξη. Ἀπὸ τὴν τέτοιον μοίρα δὲν μπορούσαν δέδαινα νὰ ξεφύγουν καὶ τὰ γράμματα. Τῆ στιγμῆ ποῦ τὸ Κράτος θέλησε νὰ δεῖξη πὼς προσέχει τὴ νέα φιλολογία καὶ τὴν τιμὰ, τὴν ἴδια στιγμῆ τῆς ἀνοίγει τὸ λάκκο.

Δημοσιεύθηκε τις μέρες ταυτες Βασιλικὸ Διάταγμα γιὰ τὴν Ἐπιτροπὴ ποῦ θὰ κρίνῃ τὰ φιλολογικὰ ἔργα καὶ θ' ἀποφασίσῃ σὲ ποῖον ἀξίζει τὸ χρυσὸ μετάλλιο. Ὁ Ἄννινος, ὁ Σουρῆς, ὁ Προβελέγγιος, ὁ Βλάχος, ὁ Χατζηδάκης, ὁ Σακελλαρόπουλος καὶ ὁ Ἀντρεάδης ἀποτελοῦνε τὴν ἐπιτροπὴ. Ποῖός ἀπὸ δαύτους ἔχει πάρει μυρουδιά ἀπὸ ἀληθινὴ τέχνη; Ποῖός μπορεῖ μὲ τὴν ἀπκαίτητη ἀμεροληψία ποῦ φέρνει ἡ βαθιὰ συναίσθησις τοῦ ἔργου, ἡ ἐπίγνωσις, ἡ μελέτη, ἡ εἰδικότης νὰ δώσῃ γνώμη μὲ βεβαιότητα γιὰ τὴ σημερινὴ μας λογοτεχνία; Ὁ Ἄννινος: ἄνθρωπος ποῦ τὸ φιλολογικὸ του ἄπαντο εἶναι λευκό, μ' ἓνα μαυράδι: τὰ Παναθηναϊκά. Ὁ Σουρῆς: φάμπρικα στίχων γιὰ εὐκόλο ξεπούλημα καὶ μὲ ὕλικα νοθεμένα. Ὁ Προβελέγγιος: ὁ ἀθῶος ποιητὴς καὶ ὁ ἄκακος ἄνθρωπος ποῦ δὲν μπόρεσε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἐποχὴ του. Ὁ Βλάχος: ὁ μέτριος καὶ συντηρητικὸς λόγιος παρασιμένου κειροῦ, μὲ δουλειὰ δίχως πνοή, ζωῆς, ἀξίος μὲ κάθε συγκριτάδα μόνον γιὰ σεβασμὸν. Ὁ Χατζηδάκης: ὁ γλωσσολόγος μὲ θεωρία, μὰ μὲ πράξη καὶ φωνή, προκταλήψη καὶ μίτος, πάθος καὶ λύσσα, ταπεινὸς πολεμιστὴς τῆς νέας μας φιλολογίας, ἀπ' ὅπου ξεπήδησε ἡ γλωσσικὴ ἀναγέννησις. Ὁ Σακελλαρόπουλος: Ἀτίνος κλασσικὸθεμένος, μὲ ἀδιαφορία γνωστή, ποῦ τοῦ κατάντησαν βιομηχανικὸ ἐπάγγελμα οἱ κρίσεις καὶ οἱ ἐπιτροπές. Ὁ Ἀντρεάδης: νομικὸς, καθηγητὴς τῆς Δημοσιονομίας ποῦ τὸ μόνο του φιλολογικὸ δι-

πλωμα εἶνε ἡ συγγενεία του μὲ τὸ Ροῦδη, εἰδικὸς μὰ καὶ ἐγκυκλοπαιδικὸς, καθαρεισιάνος μὰ καὶ δημοτικιστὴς, ἐπιστήμονας μὰ καὶ πολιτικὸς, συντηρητικὸς μὰ καὶ ριζοσπάστης.

Ὅλ' αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, ὅσο παράξενα καὶ ἂν εἶναι, θὰ συνεργαστοῦνε καὶ θὰ βρεθοῦνε σύμφωνα. Κ' ἡ συμφωνία τους θὰ εἶναι τὸ χαντάκιμα, ὅχι τῆς ρωμαϊκῆς φιλολογικῆς τέχνης, γιὰτὶ αὐτὴ ζῆ καὶ ὑπάρχει ἐκεῖ ποῦ δὲν μπορούνε νὰ τὴ φτάσουν οἱ ἠθικοὶ κατατρεμοί, μὰ τοῦ θεσμοῦ ποῦ ὕψωσε τὸ Κράτος, ἡ ἑλληνικὴ Πατρίδα, γιὰ νὰ τιμήσῃ καὶ ν' ἀνεβάσῃ τὸ Πνεῦμα στή θέση ποῦ τοῦ ἀξίζει. Τὸ μετάλλιο θὰ καταντήσῃ δ,τι καὶ τὸ δαφνοκότσανο τοῦ μακαρίτη Λαζάνειου καὶ Παντελίδειου ἀγώνια, καὶ εὐτυχισμένος θὰ λογιέται ὁ ποιητὴς καὶ ὁ συγγραφέας ποῦ θὰ στέκεται μακριὰ του.

Μὲ τέτοιο πνεῦμα, ὑποθέτομε κρίνοντας τὰ πράγματα, ἀρνήθηκε ὁ ποιητὴς Παλαμάς, — ὅσο καὶ ἂν τὸ δικαιολόγησε ἀπὸ λόγους ὑγείας — νὰ πάῃ νὰ καθίσῃ σὲ τέτοια ἐπιτροπὴ. Ὁ Παλαμάς τί θὰ εἶτανε κεῖ μέσα; Μειοψηφία. Μὰ ποιά σημασία ἔχει ἡ μειοψηφία σὲ τέτοιον λογικὸ δουλειές; Ἡ ὑπογραφή του, τὸνομά του θὰ φερνόντανε κάτου ἀπὸ ἀνάξιες κρίσεις καὶ ἀπέφασες. Αὐτὸς ποῦ εἰδείξε τὸ δρόμο μιᾶς ἀληθινῆς ἀναγέννησις στὰ νέα μας γράμματα, ποῦ βγήκε θαρρετὰ καὶ κονταροχτυπήθηκε γιὰ τὰ δίκια τοῦ δημοτικισμοῦ, ποῦ κράτησε ἀψηλά τὴ σημαία τῆς δίκιας — ὅσο καὶ καμιά φορὰ μ' ἐπεικείει — κρίσις, ποῦ ἀγκάλιασε τοὺς νέους, τοὺς γαλούχησε καὶ τοὺς ὠδήγησε, μὲ συγκατάβασι, μὲ πόνο, μὲ στοργὴ καὶ ἀγάπη, ποτὲς βέβαια δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ ἀκόλουθος Σουρῆδων καὶ Χατζηδάκηδων, ποῦ σχηματίζουνε τις γνώμες τους ἀπὸ τις ρεκλάμες τῆς δημοσιογραφίας καὶ ἀπὸ τὸ θόρυβο τῶν ἐπιτιθέων καὶ τῶν παντογνώστηδων.

Στοχάζομαστε πὼς τὸ μετάλλιο τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν ἔπρεπε νὰ μὴν πέσῃ σὲ γερωντικὰ χέρια καὶ νὰ μὴν κρεμαστῆ σὲ γερωντικὰ στῆθια. Ἄν ὁ προορισμὸς του εἶτανε νὰ βοηθήσῃ, νὰ σπρώξῃ, νὰ ἐμψυχώσῃ τὴν ἀγάπη, τὴ δουλειὰ καὶ τὴν καλλιέργεια στὶς καλὰς τέχνες, δίκιο, σωστὸ καὶ λογικὸ ἔστανε νὰ δίνεται τὸ βραβεῖο στους νέους λογογράφους καὶ τεχνίτες, αὐτοὺς ποῦ σήμερον μὲ τὴν πέννα, τὸ σμιλὰρι καὶ τὸ πινέλο ἀγωνίζονται νὰ δημιουργήσουν, νὰ πλάσουν, καὶ σπαταλοῦνε τὴ ζωὴ τους καὶ τὰ νιάτα τους γιὰ νὰ φτάσουν ἰδανικὰ μεγάλια καὶ ἀψηλά, σύμφωνα μὲ τις ἀπαιτήσεις τοῦ συγκαιρινοῦ μας πνευματικοῦ πολιτισμοῦ. Τότε θὰ εἶτανε ἀληθινὸς καὶ ζωντανὸς ὁ ἀγὼνας. Τότε θὰ εἶχε ψυχὴ, λάμρα, διαφέρο καὶ ἀποτέλεσμα. Ἐνῶ τώρα; Περιμένει καθένας τὰ γερωντικὰ του καὶ τὴν ἀρχαιότητά του, σὺν ἀξιοματικὸς γραμμένους στὴν ἐπετηρίδα μὲ τὴ σειρά, νὰ πάρῃ τὸ χρυσὸ γαλόνι τῆς φιλολογικῆς του ἀποστρατείας.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΖΩΗ-ΤΟΜΟΣ Β': Η ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΤΗΣ ΦΥΓΗΣ ΜΟΥ

Ὁ Ἄριστος (φίλος καὶ κριτικός) Καμπάνης σ' ἔνα σοφὸ τοῦ ἄρθρου στὴν «Ἀκρόπολη» τοῦ περασμένου Σαβάτου κατάφερε νὰ μᾶς δώσει τὴ νέα ποιητικὴ κατεύθυνση τοῦ Σικελιανοῦ. Τί ζητάει ὁ ποιητὴς μὲ τὰ δύο τοῦ καινούρια βιβλία — κηρύγματα; Τί μᾶς δίνει; Τί θὰ μᾶς δώσει; Οἱ δύο πρῶτοι τόμοι ἀπὸ τὸν «Πρόλογο στὴ Ζωὴ» πού βγήκανε ὡς τώρα, μαζί μὲ τοὺς ἄλλους δύο πού βγαίνουνε σὲ λίγο, εἶναι πρόλογος στὸ ἔργο τὸ κατοπινὸ, στὴ μεγάλη δημιουργία πού μᾶς ἐτοιμάζει: ὁ «Πλήθων», ὁ «Ἀσκληπιὸς» καὶ ἡ «Υγεία», τὰ τρία μεγάλα ποιήματα πού, λένε, τᾶχει κίολας ἔτοιμα, εἶναι ποιήματα αὐτότελα τὸ καθένα τους, μὰ ὡστόσο ἀκολουθοῦνε μιὰ σειρά, ἕνα πλάνο εὐρύχωρο, πού μέσα του κινιέται ἄνετα καὶ λεύτερα τὸ δημιουργικὸ δαιμόνιο τοῦ νέου ὁμηρίδου. Μὲ τὴ σειρά πρέπει νὰ μελετηθεῖ καὶ συνολικὰ νὰ κριθεῖ τὸ ἔργο του μιὰ μέρα. Σήμερα ὅ,τι μᾶς δίνει ὁ Σικελιανὸς μὲ τὰ δύο τοῦ τὰ βιβλία γεννάει τὸ θαυμασμὸ καὶ τὴν κατάπληξη. Ὅ,τι θὰ μᾶς δώσει αὐριο, σίγουρα θὰ γεννήσει καὶ τὸ σεβασμὸ. Ἔτσι τὸ ἔργο μόνο του θὰ μιλήσει γιὰ τὸ δημιουργὸ του καὶ αὐτὸ θὰν τονὲ στηλώσει στὴν πρεπούμενη καὶ περιλαμπρὴ θέση.

Φυσικά, μιὰ τέτια καὶ τόσο πρωτόφαντη δημιουργικότητα προκαλεῖ τὸ θαυμασμὸ, μὰ καὶ τὴν ἀντίδραση—καὶ τὰ δύο ὁμοῦς ἔχι σὲ νηφάλια καὶ ἰσορροπημένη δόση! Ἔτσι, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ὁ ποιητὴς ἀποκαλεῖται Θεὸς («Angelo. soyez Dieu», τοῦ ψάλλει ὁ Γάλλος ποιητὴς Pierre Baudry στὰ Ἀλεξαντριανὰ «Γράμματα») καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη στὸ «Ἔθνος» ἕνας φαίδρὸς κύριος τοῦ ἀρνιέται καὶ τὴν παραμικρότερη ποιητικὴ ἀξία! Ὅλα οὗτὰ εἶναι φυσικά. Μιὰ τέτια ποιητικὴ ἐργασία ἥλιος εἶναι καὶ θαμπώνει. Κ' ἐπόμενο εἶναι ἕνας θαμπωμένος ἀπὸ δυνατὸ φῶς νὰ ξεχυθεῖ σὲ ὑπερβολές.

Τὸ δεύτερο βιβλίο του, ὅσο καὶ τὸ πρῶτο, τὸ διάβασα καὶ τὸ ξαναδιάβασα. Καὶ χωρὶς νὰ τὸν ἀποκαλέσω Θεό, τονὲ χαιρετῶ γιὰ ποιητὴ πρωτότυπο, δυνατὸ, ἐλληνικώτατο. Ἔνας ὕμνος μεγαλόστομος πρὸς τὴ Ζωὴ καὶ πρὸς τὴν Ὑγεία εἶναι καὶ τὸ δεύτερο βιβλίο του. Ζητάει νὰ μπολιάσει τὴ σημερινὴ ἀρρωστιάριχη σκέψη μὲ τὴν ἀρχαία πνευματικὴ ὑγεία καὶ Ρωμῶς, ὅσο κ' Ἑλληνολάτρης, ποιητὴς λυτρωμένος ἀπὸ κάθε ξενικὴ ἐπίδραση, μὲ δασκάλους του τοὺς ἀρχαίους ποιητὲς, λυρικοὺς, ἐπικοὺς καὶ τραγικοὺς, τραβάει ἴσια καὶ περίφανα τὸ δρόμο του, παραβέβαιος γιὰ τὴν τελικὴ τῆς νίκης. Δὲν τοῦ χρειάζεται νάναγνωριστεῖ. Τοῦ χρειάζεται νὰ νικήσει, νὰ ἐπιδράσει. Καὶ καθὼς τὸ προλέγει σίγουρα ὁ καλλιτέχνης καὶ θαυμαστής του Ν. Νικολαΐδης, εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν ἐπιδράσει, νὰ μὴ γίνει Δάσκαλος τῆς καινούριας γενιᾶς. Ὁ ποιητικὸς ὑστερισμὸς καὶ ἡ ξενικὴ ἐπίδραση πού

καταμαστιζοῦν τοὺς περισσότερους ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς νέους θὰ κατανικηθοῦν ἀπὸ τὴ γερὴ καὶ ἐλληνικὴ σκέψη τοῦ Σικελιανοῦ καὶ θὰ σήψουν. Ἑλληνες ἐμεῖς, ἐλληνικά θὰ ζοῦμε κ' ἐλληνικά θὰ σκεφτόμαστε. Καὶ τοῦτο σ' αὐτόνε θὰν τὸ χρωστάμε. Τὰ «Angelo soyez toi» καὶ «Angelo soyez Dieu» εἶναι περιττὰ στολίδια. Μόνο τὸ «Ἄγγελε γίνου ὁδηγὸς» τοῦ ταιριάζει. Καὶ γίνεται. Ἔνας μαθητὴς του σήμερα, ὁ ποιητὴς Τάκης Μπαρλάς, ὁ πρῶτος μαθητὴς του, ἔρχεται νὰ μᾶς δείξει μὲ τὴν ἀδρὴ του ποίηση πόσο σημαντικὰ ὠφελήθηκε ἀπὸ τὴ σωτηρία ἐπίδραση. Θὰ φανεῖ καὶ ὁ δεύτερος μαθητὴς του αὐριο, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ δέκατος. Μήπως καὶ αὐτὸς ὁ Ἄριστος Καμπάνης στὴ νέα του ποιητικὴ ἐργασία δὲ φαίνεται δυνατὰ ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸ Σικελιανό; Ἡ «Προσφορὰ πρὸς τὸν Ἡφαίστο» πού δίκαια τοῦ χάρισε τὸν τίτλο τοῦ νεοαττικοῦ ποιητῆ, δὲν εἶναι βγαλμένη ἀπὸ τὸ ποιητικὸ του κήρυγμα; Κ' ἐξὸν ἀπὸ τὸν hors concours Παλαμὰ καὶ ἀπὸ τὸ «μετὰ θάνατον Μαβίλη» πού μᾶς καταπλημμύρισε ἀπὸ σονετογράφους, ποῖός ἄλλος ἀπὸ τοὺς νέους ποιητὲς, τοὺς ἐτικεταρισμένους, μπορεῖ νὰ καυχηθεῖ πὼς ἔχει ἀναδειξεῖ κ' ἕνα μόνο μαθητὴ; Ὅ,τι ὁ Ντανούντσιο στὰ Ἰταλικά γράμματα, τὸ ἴδιο καὶ ὁ Σικελιανὸς στὰ Ἑλληνικά. Κι ὅπως ἐκεῖνος νεολατίνος ὀνομάστηκε, ἔτσι καὶ ὁ Σικελιανὸς νεοέλληνας, νεοαρχαῖος, μπορεῖ νὰ ὀνομαστῆ.

Ὁ Σικελιανὸς εἶναι νέος ἀκόμη. Εἶναι κ' ὕλικα ἀνεξάρτητος. Ἡ Φύση καὶ ἡ Τύχη σὰ μαιμόθρεφτοὺς τοῦ φερθήκανε. Ἐξὸν ἀπὸ τὰλλα τὰγαθὰ, τοῦ δώσανε καὶ τὸ μεγαλύτερο ἀγαθὸ, γυναίκα πού τονὲ λατρεύει, τονὲ θεοποιεῖ, γιὰτὶ εἶναι σὲ θέση νὰν τὸν ἐνοσεί, νὰ νιώθει τὴν ἀξία του, τὴν ἀποστολὴ του, κ' ἔτσι τὸν ἀφίνει λεύτερο νὰ ἐργάζεται ἄνετα. Ἀπὸ ἕναν τέτιο «πολυαγαπημένο τῶν Θεῶν» πὼς νὰ μὴν περιμένει κατεῖς κ' ἔργα μεγάλα;

ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΟΣ

— Το πρῶτο ἀπὸ τὰ «Μεγαλνώρια» τοῦ Μελικέρτη πού τυπώθηκε λαθεμένο στὴν 304 σελίδα, πρέπει νὰ διαβαστεῖ ἔτσι :

Στῆς Σπουδῆς στρατιώτης
τὴ σιγάτα ἐγώ,
μὰ οἱ ὁρμές τῆς νιότης
πὼς στὸ σεισμο σου σταρταροῦν!
Κ' ἡ Σπουδὴ—πλανεύτρα—
πάλι ἂ μὲ σέρνει, ἡ σκέψη
στὴ φλόγα τῆς Ἀγάπης
ἐξαυλώνεται.

— Ὁ ποιητὴς Φῶτος Γιοφύλης ἀναγγέλλει τὰ «Συνθέματα καὶ χρώματα». «Σ' αὐτὸ τὸ βιβλίο, καθὼς λέει ἡ ἀγγελία, θὰ βγεῖ μαζί ὅλη ἡ ὡς τώρα ἀνέκδοτη καὶ σκοπιμένη σὲ περιοδικὰ ἐργασία του». Τὸ συσταίνουμε θερμῶτα. Κάθε ἀντίτυπο θὰ πουλιέται 3 δρ. καὶ ὅσοι θέλουνε νὰν τὸ πάρουν ὡς γράφουνε στὸν κ. Σπ. Ν. Μουσοῦρη, ἀρχισυντάκτη περιοδικοῦ «Ἑλλάς», Σταδίου 51, Ἀθήνα.

ΤΟ ΕΠΑΘΛΟ ΤΟΥ ΣΤΑΘΑΤΟΥ

Πώς μιὰ ἔξοχη ιδέα μπορεί νὰ βρῆ τὴ χειρότερη ἐφαρμογὴ τῆς στὴν πράξη, εἶνε μιὰ ἀλήθεια ποὺ δοκιμάστηκε χίλιες φορές ὡς τώρα στὸν τόπο μας. Παράδειγμα οἱ συχωρεμένοι φιλολογικὸι διαγωνισμοὶ τοῦ παλιοῦ καιροῦ ποὺ κατάντησε οἱ δάφνες ποὺ σκορπίζανε κάθε χρόνο νὰ μὴν ἀξίζουσε οὔτε γιὰ σιφάδο. Τώρα ἔχουμε τὸ ἐπαθλο—δπως τὸ εἶπανε— τοῦ Σταθάτου. Ἐνας παραλῆς εἶχε τὴν εὐτυχισμένη ἀλήθεια ἔμπνεψη νὰ χαρίσῃ ἕνα σεδαστὸ πσοδὸ γιὰ νὰ σπουδάζουσε δασκάλοι, λειτουργοὶ τῆς παιδείας, στὴν Εὐρώπη. Συνήλθαν συμβούλια καὶ ἡγουμενοσυμβούλια, ἀδελφάτα, συντεχνίες, σωματεία, σύλλογοι, ἑταιρείες—κατὰ περίεργη διάταξη τοῦ κανονισμοῦ, — καὶ ὑποδείξανε μιὰ λεγεῶνα δασκάλων ὡς τ. ὡς καλῆτερου ἀπ' ὄλους γιὰ νὰ σταλθοῦνε στὴν Εὐρώπη. Δὲν φέγουμε τὴν ἐκλογὴ ὅσο κι ἂν ἔγινε κατὰ ἐντελῶς πρωτότυπο τρόπο. Δεχόμεστε πὼς οἱ προταθέντες εἶναι οἱ καλύτεροι καὶ πὼς θὰ γυρίσουνε σοφοὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, ἀφοῦ τέτοια εἶναι ἡ πεποίθησις τῶν ἡγουμενοσυμβουλιῶν ποὺ τοὺς προτείνανε. Σὲ ἕνα σημεῖο μόνο ἂς μᾶς ἐπιτρέψουνε οἱ προτείναντες νὰ προβάλουμε μιὰν ἀπορία. Μέσα σὲ τόσο πλῆθος προταθέντων ποὺ οἱ περισσότεροι, ἂν ὄχι ὅλοι τους, δὲν ἔχουσε νὰ ἐπιδείξουσε οὔτε μιὰ γραμμὴ, δὲν εἶδαμε τόνομα κανενός, μὰ ἀπολύτως κανενός ἀπὸ τοὺς λογοτέχνες δασκάλους μας. Καὶ ἐρωτοῦμε τὸν ἑαυτὸ μας πὼς εἶναι δυνατό νὰ γίνῃ καὶ σιέψη ἀπλή γιὰ ἀποστολὴ στὴν Εὐρώπη δασκάλων χωρὶς νὰ ληφθοῦνε σὲ λογαριασμὸ τὰ ὄνματα ἐκείνων ἀπὸ τοὺς δασκάλους μας ὅσοι συμβαίνει νὰ εἶναι καὶ λογοτέχνες καὶ ἔχουσε νὰ ἐπιδείξουσε τέλος πάντων μιὰν ἐργασία ἀπέναντι στὴν ἔλλειψη κάθε ἐργασίας ἀπὸ μέρος τῶν ἄλλων, Ποῦ εἶναι ὁ Γρυπάρης, ὁ Παρορίτης, ὁ Βάρναλης, ὁ Σταμνόπουλος, ὁ Σταύρου καὶ τόσο ἄλλοι, ποὺ ἐπιτέλους καταφέρανε νὰ συνδυάσουνε τὴν ιδιότητα τοῦ εὐσυνειδήτου λογοτέχνη μετὰ τὴν ιδιότητα τοῦ καλοῦ δασκάλου; Μὲ ποῖο δικαίωμα ἔρχουσαι οἱ διάφορες ἀνεύθυνες ἐπιτροπὲς καὶ μᾶς κηρύττουσε ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ποὺ ἀναφέραμε παραπάνω καὶ ποὺ τοὺς ξέρει καὶ τοὺς ἐχτιμάει ὅλος ὁ φιλολογικὸς μας κόσμος δὲν ἀξίζουσε τίποτα κι ἀξίζουσε μόνο οἱ διάφοροι φιλότιμοι νέοι ποὺ τὸ μόνο προσόν τους εἶναι πὼς μάθανε νὰ παπαγαλίζουσε τὰ περίφημα στάδια τῆς παιδαγωγικῆς;

Μιὰ τέτοια κλασσικὴ καὶ συστηματικὴ παράλειψη τῶν λογοτεχνῶν ποὺ ἀγγίζει πιά τὰ ὅρια τῆς καταδίωξης, δὲν μπορεί νὰ εἶναι τυχαῖο γεγονός. Εἶναι ἕνα σημάδι κι αὐτὸ τῆς ἰδεολογίας τῆς κοινωνίας μας. Φαίνεται δηλαδὴ πὼς ὕστερα ἀπὸ ἑκατὸ χρόνων ἐλεύθερο βίον, ὕστερα ἀπὸ δυὸ ἐνδόξους πολέμους, ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἀξιοσημείωτη φιλολογικὴ ἀνθησις ἄξια κάθε σεδασμοῦ καὶ προσοχῆς, ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ φαίνεται πὼς ἐξακολουθεῖ ἀκόμη ἡ ἀντίληψη τοῦ παλιοῦ καιροῦ. Ποιητῆς ἴσον χασομέρης. Ὁ σεδαρὸς δη-

λαδὴ ἐπιστήμονας δὲν καταπιάνεται μετὰ ποιήματα καὶ λογοτεχνίες. Ἐκδίδει γραμματικὴ, ἀριθμητικὴ, νεοελληνικὰ, σχόλια γιὰ τὰ παιδιὰ Ἔτσι δείχνει τὴ σοβαρότητά του ἐνῶ ἀποχτᾶ συνάμα καὶ εἰσιτήριο μιὰ μέρα γιὰ τὸ Πανεπιστήμιο. Τί νὰ τοὺς κάνουμε τοὺς λογοτέχνες ἀφοῦ δὲν ἐδημοσίευσαν οὔτε μιὰ γραμματικὴ, οὔτε εἶναι βεβαιωμένο ὅτι λιποθυμοῦν στὸ ἄκουσμα τῆς παιδαγωγικῆς; Μὰ μπορούμε καὶ μεῖς μετὰ κάθε εὐλάβεια νὰ ἀντιπαρατηρήσουμε πὼς κανεὶς δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ κάνῃ καλῆτερα τὸ δάσκαλο ἀπὸ τὸ λογοτέχνη. Ἡ ἔρμηνεία τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων συγγραφέων, τὸ μάθημα τῶν ἐκθέσεων δὲν εἶναι ἐργασία καθαρὰ λογοτεχνικὴ; Καὶ ποιὸς ξέρει τὴν τέχνη νὰ χρωματίζῃ, νὰ δίνῃ ζωὴ, δύναμη, σὲ μιὰ διήγησι; Ὁ δάσκαλος μετὰ τὰ στάδια ἢ ὁ λογοτέχνης; Καὶ γιατί ἕνας ἐκδότης γραμματικῆς, ἢ ἀκόμη καὶ ἕνας σοφὸς ἂν θέλετε σχολιαστὴς τοῦ Θουκυδίδου μπορεί νὰ εἶναι προτιμότερος ὡς δάσκαλος ἀπὸ ἕνα λογοτέχνη; Ἄν εἶναι ἀλήθεια σοφὸς καὶ δημιουργός, κι ὄχι κανένας κοντόθωρος συλητῆς καὶ περιμαζευτῆς ξένης ἐργασίας ποὺ προσπαθεῖ μετὰ τὸ πλῆθος τῶν παραπομπῶν νὰ καταπλήξῃ τοὺς ἀπλούστερους, ἂν εἶναι τέτοιος, νὰ, τὸ Πανεπιστήμιο γιὰ νὰ μᾶς δείξῃ τὴ σοφία του. Ὁ λογοτέχνης εἶναι κείνος ποὺ μετὰ τὴ δημιουργικὴ τευ πνοὴ θὰ σκορπίσῃ ζωὴ, χρῶμα, φωτιὰ στὸ σκολεῖο. Κι ὅμως αὐτὸν τὸ λογοτέχνη ἔρχουσαι οἱ ἐπίσημες ἐπιτροπὲς ποὺ τίς ἔβαλε τὸ κράτος νὰ ἐπιελέπουν τὴν ἐργασία τοῦ καθενός καὶ ὄχι μόνο δὲν τότε λαβαίνουσε σὲ λογαριασμὸ μὰ τοῦ κολλᾶνε καὶ τὴ μουντζούρα πὼς μετὰ ὅλη τὴ δημιουργικὴ του ἐργασία εἶναι καὶ κατώτερος ἀπὸ τοὺς δασκάλους τῶν σταδίων καὶ τῶν σχολίων καὶ ἀνάξιος γι' ἀνώτερες σπουδές! Μωρὲ κράτος!

Ο ΝΕΟΣ

— Ὁ Μασσοῦκας, ὄχι πιά ὁ ἐθνατόστολος ποὺ ἔφτασε στὸ κορυφωμα τῆς δράσης του μετὰ τὰ προχθεσινὰ «Σωτήρια», μὰ ὁ ποιητῆς Μασσοῦκας δημοσίευσε στὸ «Ἐμπρός» (15, 8.915. 1η σελίδα) τοὺς ὀραϊότερους στίχους του, δηλ. ὡς αἰσιότερους στὴν ἐχτέλεση, ποὺ ὡς τώρα ὁ Σπύρος σημαντικὰ τὴν παραμελοῦσε. Τοὺς στίχους αὐτοὺς, ποὺ σημειῶνουμε σταθμὸ στὴν ἐξέλιξη τοῦ Μασσοῦκα, τοὺς τυπώνουμε καὶ μεῖς ἐδῶ:

Βασίλισσα, ποὺ ἀγρύπνησε στοῦ ἀρρώστου τὸ πλευρὸν
κι ἀγγελικὸ χαμόγελο σοῦ στόλιζε τὸ στόμα,
ποὺ γλύκανε ὁ λόγος σου τὸν πόνο τὸν κρυφόν,
ποὺ καὶ τὸ θάνατο ἔκαμε συλλογισμὸν ἀκόμα,
ποιὸς φόρος σεβασμοῦ γιὰ σὲ καὶ ποῖα λατρεία εἶν' ἀρκιτὴ
νὰ δείξει πὼς μᾶς χάρισε τὸν Κωνσταντῖνο πάλι;
Μήτε στολίδια περισσὰ μήτε ἡ δάφνη αὐτὴ
σοῦ φτάνει γιὰ τὴ δόξα σου, Βασίλισσα μεγάλη.
Τοῦ πονεμένου μοναχὰ γιὰ σένα ἡ προσευχὴ
ἕμνος θὰ πάει στὸν οὐρανόν, λιβάνι ποὺ ἀνασταίνει
καὶ τοῦ φτωχοῦ ποὺ τίχεται καὶ βασανίζεται ἡ ψυχὴ
καντῆλι στὴν εἰκόνα σου πάντα ἀσβεστο θὰ μένει».

— Στὸ ἐρχόμενον φύλλο θὰ δημοσιέψουμε ἕνα ἄρθρο κριτικὸ τῆς κ. Εἰρήνης Δημητράκοπούλου γιὰ «Τὰ σονέτα τῆς θεατρίας».

15

Νὰ συγκρατιέμαι δὲν μπορῶ πάντα... μὰ τί νὰ κάνω ;
Καὶ γιὰ τὶς πράξεις μου αὐτὲς πονῶ... μὰ τί νὰ κάνω ;
Στὸ "Ἐλεός Σου μοναχὰ πιστεύω τὸ μεγάλο,
Καὶ ντρέπομαι πού με θωρῆς Ἐσύ... μὰ τί νὰ κάνω ;

16

Μὲ μιὰ γερὴ κοῦπα κρασί κύττα νὰ μὲ στυλώσης,
Καὶ στὸ πεσί μου, ποῦναι ὠχρό, χρῶμα κρασιοῦ νὰ δώσης,
Καὶ σὰν πεθάνω, μὲ κρασί τὸ σώμά μου ἀφοῦ πλύνης,
Σὲ φέρετρο ἀπὸ κλήματα στερνὰ νὰ μὲ ξαπλώσης.

17

Σήκω καὶ δόσε μου κρασί, τὰ λόγια εἶναι χαμένα.
Ἄποψε τὸ χειλάκι σου θάναί τὸ πᾶν γιὰ μένα.
Ὅσο γιὰ τὰ ταξίματα καὶ τ' ἁμαρτήματά μου,
Τὰ βλέπω σὰν τὰ κατσαρὰ μαλλιά σου μπροδεμένα...

18

Ἄπὸ ἐξαρχῆς ἐγράφηκε τὸ τί εἶναι γιὰ νὰ γένη
Καὶ τὸ Καλέμι ἀκούραστο γράφει χωρὶς νὰ σβένη.
Γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ δὲ νοιάζεται καθόλου,
Κ' οἱ λύπες μας πᾶνε ἄδικα κ' οἱ κόποι μας χαμένοι.

19

Τοῦ Θάνατου καὶ τῆς Ζωῆς τ' ἀπέξω ἔχω γνωρίσει,
Καὶ τοῦ Ὑψηλοῦ καὶ Χαμηλοῦ τὸ μέσα τῶχω ξῆσει.
Μὰ τί ντροπὴ στὴ γνώση μου θά εἶταν νὰ μολογοῦσα,
Πὼς ἄλλο τι ψηλότερο ὑπάρχει ἀπ' τὸ μεθύσι.

20

Ἄφοῦ κανεὶς μας δὲν μπορεῖ τὸ Αὔριο νὰ τ' ὀρίξει,
Γλέντα τῆ δόλια σου καρδιὰ ποῦ ἀγάπη βασανίζει.
Μὲ τὸ φεγγάρι πιὲς κρασί, γιὰτι κι' αὐτὸ τὸ ἀστέρι
Θὰ ψάγνη αὔριο νὰ μᾶς βεῖ μ' ἄδικα θὰ γυρίξει.

21

Λιγότευε τοὺς πόθους σου χαρὰ γιὰ νάχης κιόλα
Ἄπὸ τὰ ἐμπόδια τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ξεκόλλα.
Πάρ' τὸ ποτήρι, τὰ μαλλιά χαίδευε τῆς καλῆς σου
Πόσες ἡμέρες μένουνε ; Γοργοδιαβαίνουν ὅλα.

* Σελ. 272 καὶ 317.

ΚΩΣΤΑΣ ΤΡΙΑΝΕΜΗΣ

ΣΗΜ. Ἐπειδὴ πολλοὺς ξαφνίζει τὸ μέτρο τῶν Ρουμπαγιάτ, ἀνάγκη νὰ ποῦμε μιὰ λέξη γι' αὐτό. Στὰ Ρουμπαγιάτ (τετράστιχα) ὁ πρῶτος δεύτερος καὶ τέταρτος στίχος ριμάρουν μεταξύ τους καὶ ὁ τρίτος εἶναι λιτός. Τὸ Ρουμπαγιάτ ἀποτελεῖ μονάχο του ἓνα ποίημα μὲ δική του στὴ φόρμα καὶ στὴν ἰδέα ἐνότη, καὶ στὰ χέρια ἐνὸς ἀληθινοῦ ποιητῆ—λέει ὁ μέγας ἀνατολιστὴς Darmesteter—εἶναι τὸ δυνατότερο εἶδος τῆς Περσικῆς ποίησης. Ἡ ἀντήχησι τῆς τριπλῆς ρίμας σκεπάζοντας καὶ τονίζοντας τὴ σιωπὴ τοῦ λυ:οῦ στίχου δημιουργεῖ ἀρμονίες καὶ διαφορὲς ἤχων ποῦ δίδουν μιὰ παράξενη λάμψη στὴν ἀρμονία καὶ τὴν ἀντίθεση τῆς ἰδέας. Ἄλλως τε τὸ μέτρο αὐτὸ τὸ σεβάσθησαν ὅλοι οἱ μεταφραστὲς τοῦ Ὀμάρ Καγιάμ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συνταρομή χρονιάτικη : Δρ. 20.

Βρίσκεται στο βιβλιοπωλείο Γ. Βασιλείου (δδός Σταδίου 42) και στο εφημεριδοπωλείο Γιαννοπούλου, δδός Πανεπιστημίου 81, (Χαυτεία).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΕΝΑ καινούργιο όνομα μέσα στο τελευταίο ύπουργείο του Βενιζέλου. Ο κ. Γ. Καφαντάρης, Άρεκλαμάριστος κι αθόρυβος κατάκτησε το χαρτοφυλάκιο του ύπουργείου των Έσωτερικών. Όμως ή έσωτερική φωτιά του, ή έξυπνάδα του, ή μόρφωσή του γλήγορα θά τον ανάδειξουνε για πρώτης γραμμής ύπουργό. Δι-κηγόρος από το Καρπενήσι, έφερε στη Βουλή την ει-λιχρίνεια και τη θετικότητα, ζευγαρωμένες με ιδέες ριζοσπαστικές και φιλελεύτερες. Χαίρετοδμε την έκ-λογή του κ. Βενιζέλου και χαιρόμαστε τόσο περσό-τερο, όσο γιατί ο νέος ύπουργός είναι φίλος του δη-μοτικισμού και της γλωσσικής Ίδέας, σε πείσμα του περίφημου 107 άρθρου, που στιγματίζει το Σύνταγμα της Ελλάδας.

ΓΙΑ τους άλλους ύπουργούς δεν έχουμε να γρά-ψουμε τίποτε. Έξόν από τον κ. Λαγκλή, οι άλλοι εί-ναι γνωστοί κ' ένα μόνο περιμένουμε απ' αυτούς, να συνεχίσουν την εργασία που τόσο καλά κι αποτελε-σματικά είχαν αρχινήσει. (Όσο για την κρίσιμη κατά-σταση που βρίσκόμαστε, τόνομα του Βενιζέλου είναι αρκετή, θαρρούμε, έγγύησι. Μιά και ξαναποχτήσαμε Κυβέρνηση σοβαρή και μυαλωμένη, γιατί να πονοκε-φαλούμε άεροκουβεντιάζοντας; Ο Βενιζέλος έδειξε στη περασμένη του ύπουργεία τί είναι και θάν το δείξει: τώρα ακόμα καλύτερα.

ΕΝΑΣ σοφός έλληνοστής και φίλος της Δημοτικής, ο καθηγητής Albert Thumb πέθανε τις προάλλες στο Φράμπουργκ. Ο Thumb εΐτανε καθηγητής στο Πα-νεπιστήμιο του Strasburg και δεν έπαυε, σε κάθε πε-ρίστασι, να κηρύχει: τὰ δίκαια της Δημοτικής και να προλέγει τη γλήγορη νίκη της. Τελευταίο έργο του είναι ή «Grammatik der neugriechischen Volks-sprache», μια σύντομη μὰ σοφή και νοικοκυρεμένη γραμματικούλα της Δημοτικής για τους Γερμανούς που καταγίνονται με τη γλώσσα μας.

Με το θάνατο του Thumb ο άγώνας μας χάνει ένα στήριγμά του σημαντικό.

ΑΕΝ είναι «όψιμος ψυχαρισμός», όπως χαρακτη-ρίστηκε από μερικούς, ένα άρθρο του Ξενόπουλου τις προάλλες στην «Εφημερίδα». Ο Ξενόπουλος τούτη τη φορά μίλησε τίμια, σαν τίμιος φιλόλογος, και μο-λόγησε πως έναν κριτικό μοναχά απόκτησε ή νέα Ελλάδα, τον Ψυχάρη, που με το κήρυγμά του έθαλε

σε ίσιο δρόμο τη σύχρονη φιλολογία μας. Κ' ένα κέρ-δος σημαντικό από το άρθρο του Ξενόπουλου είναι: πως κι ο κ. Θ. Βελλιανίτης, παίρνοντας άφορμή απ' αυτό, έκαμε την ίδια όμολογία μέσα— τρίφτε τὰ μά-τια σας!—στις πουριτανικές «Άθηναι!»

Κ' έτσι τώρα πιά κ' οι δύο τους, κι ο Ξενόπουλος κι ο Βελλιανίτης, δικιολογούν a posteriori τη θέση που΄χανε σιμά στον Ψυχάρη στην εικόνα που δημο-σιέψαμε πέρσι στη 213 σελίδα του «Νουμά».

ΑΘΗΝΙΩΤΙΚΕΣ ΓΡΑΦΕΣ

Φ

Πάνω από τη φαληριώτικη θάλασσα λειτουργούσε χτές τὰ μεσάνυχτα το φεγγάρι.

Άνάμεσ' από τους Στύλους, που δέουνταν άρχαϊκά, έβλεπα το σελινοφώτιστο άκρογάλι.

Κι άνοιγα τὰ παννιά της ταξιδιάρας μου ψιχής για κεί όπου τώρα δεν είμαι κοντά σου.

Είμαι μέρες πολλές που μου λείπεις.

Οι μέρες μου φαίνονται χρόνια.

Θυμοδμαι που μου είπες όταν έφεβες. «Μετρώ του και-ρού το πέραςμα με την ιστορία της αγάπης μας».

Μά δεν ξεχνώ και τη δυνατή άπόφαση που με συντό-φρεψε ως τη φιλιτισένια πόρα της άραίας ΄φυχης σου, ως τάδυνα της παρθενικής σου ζωής.

Και σου λέω πως για μένα εινε πολύ παλιά ή έβγενικιά ιστορία της αγάπης μας.

Χτές τὰ μεσάνυχτα το άεράκι ζωιτάνεβε το χορό στις δεντροκορφές.

Τὰ λούλουδα ζούσανε τη φωτεινή ζωή που έχυνε το φεγγάρι.

Η γις μεταλάβαινε το άγνό φέγγος.

Οι Στύλοι δέουνταν άρχαϊκά.

Κ' ή ψυχή μου, καθαρισμένη από το φως κι από τον άέρα, ταξίδεβε για κεί όπου δεν είμαι τώρα εγώ κοντά σου.

Χ

Σου γράφω από την κορφή του Λυκαβητού.

Έδω βρήκα λίγο την ήσυχία μου σήμερα.

Βραδιάζει άπαλά μέσα στη χώρα, και θαρρεί κανείς πως θάνεβη 'πό κάτω, σιγά-σιγά, ως έδω πάνω το σούρουτο.

Οι δουλεψτάδες και οι κάθε λογής κουρασμένοι, το λα-χαρούνε το βράδυ.

Θά όροσίση το μέτωπό τους το νυχτιάτικο άεράκι και θά γαληνέψη της ψυχής των ή τρικυμία.

Με τὰ καντήλια που θάνάψουν οι νοικοκεράδες, θάπλω-θ ή άπάνω από την πολιτεία της Λατρείας το μύρο, και θά ξανακούση μυστικά του καθενός τον πόνο ή Μεγαλόχρηη.

Άνεβαίνει το σούρουκο μαζί με τὰ σπίτια, μικρά και μεγάλα, και με τους ανθρώπους που άνεβαίνουν τον άνή-φορο, στα πλάγια του βουνού.

Έδω, στην κορφή, βρήκα την ήσυχία μου σήμερα.

Και φοβούμαι να κατεβώ κάτω στη χώρα, μην τύχη και άνταμώσω πάλι νατι ρωμιούς που ξερείς καλύτερα μου.

Κάτι ρωμιούς που μιλούνε συχνά για τους ξένους και για τὰ καλά που προσμένει απ' αυτούς ή Πατρίδα μας.

Κάποιους που μου τους είπες μία φορά, γλυκειά μου ά-γάπη, «ρωμιούς φιλέλληνες».

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

✂ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΑΙΔΙ ✂

3.—

Ἡ σκηνὴ ἔκλεισε κι ὁ κόσμος σὰ βεβαιώθηκε πὼς δὲν εἶχε ἄλλο τίποτα νὰ περιμένῃ, σηκώθηκε νὰ φύγῃ. Σὲ λίγο ὁ καφενὲς εἶτανε ἄδειος· οἱ ἀνθρώποι γυρίζανε στὰ σπίτια τους κρατώντας στὰ χέρια μικρὰ φαναράκια μὲ λάδι ἢ διαδιὰ ἀναμμένα, γιὰ νὰ τοὺς φέγουνε στὰ στενοσόκκακκ. Δυὸ πράματα τοὺς εἶχανε κάνει ξεχωριστὴν ἐντύπωση. Ἡ αὐτοχτονία τῆς κόρης καὶ τὸ φέροισμο τοῦ Ἀλέξη.

— Καλά, μὰ χάθηκε ἓνα ἔργο πατριωτικὸ, θρησκευτικὸ. Τί νὰ τὸν κάνω ἐγὼ τὸν ἔρωτα; Αὐτὰ εἶναι διαβολικὰ πράματα ποὺ σηκώνουνε τὸ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἔλεγε στὸ δρόμο ὁ κύρ Ἀνστασίας ὁ ψάλτης σὲ μιὰ παρέα καθὼς γυρίζανε ὅλοι μαζὶ στὸ σπίτι.

— Ἄμ ἐκεῖνος ὁ Ἀλέξης, δὲ ντράπηκε νάνεβῆ στὸ πάλκο; Δάσκαλος καὶ θεατρίνος, μὴ χειρότερα. Μὲ τί μουτρα θὰ παρουσιαστῇ αὐριο στὸ σχολεῖο, εἶπεν ὁ κύρ Σταύρος, ὁ δικαστικὸς κλητῆρας, ἕνας ἀπὸ τῆ συντροφιά,

— Κρίμα, κρίμα. Δὲ θάχῃ καλὸ τέλος αὐτὸ τὸ παιδί, μουρμουρίσε ὁ κύρ Ἀγγελῆς.

4.

Σκυμμένος πάνω σὲ μιὰ κόλλα χαρτί ὁ Ἀλέξης γράφει γράμμα στὸ φίλο του. Εἶναι τώρα κάμποσος καιρὸς, ποὺ ὁ Ἀλέξης νοιώθει τὴν ἀνάγκη νάνοιξῃ σὲ κάποιονε τὴν καρδιά του, καὶ σὰ δὲ βροῖσκει κανένανε στὸ χωριὸ νὰ τοῦ ξεμυστηρετῇ τὴς σκέψες του, πιάνει τὴν πέννα κι ἀρχίζει νὰ γιομίζει κόλλες γιὰ νὰ τὴς στείλῃ στὸ φίλο του ποὺ γνωρίζονται ἀπὸ παιδιὰ κι ἀγαπιοῦνται σὰν ἀδέρφια. Δὲν εἶναι κοινὰ γράμματα αὐτὰ, εἶναι ξεμυστηρέματα, ἀνοιγμα τῆς ψυχῆς, σὲ μιὰ γλώσσα ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν καρδιά. Περὶεργο. Τώρα ποὺ ὁ Ἀλέξης θέλει νάνοιξῃ τὴν καρδιά του, βροῖσκει πὼς ἡ γλώσσα τοῦ σχολεῖοῦ ποὺ μεταχειριζότανε ὡς τώρα γράφοντας στὸ φίλο του, δὲν τοῦ φτάνει, τοῦ πέφτει λειπή, γίνεται συνθηματικιά... Κ' ἔχει τόσα νὰ τοῦ ξεμυστηρετῇ...

— Ὅποιος ἰδῇ τὸ γράμμα μου, θὰ μὲ πάρῃ γι' ἀγράμματο σίγουρα. Μὰ δὲ γίνεται ἀλλοιώτικα, συλλογιέται.

Τώρα τοῦ γράφει μαζὶ μὲ τἄλλα.

«Μάθε πὼς ἀνέδηκα καὶ στὸ πάλκο, γίνηνκα θεατρίνος. Μὰς εἶχε κουβαληθῆ μιὰ κομπανία καὶ μὲ τὸ νὰ λείπῃ κάποιος πρόσωπο, ἀνάλαθα ἐγὼ νὰ παίξω τὸ μέρος του. Θὰ εἶμουνα βέβαια γελοῖος καὶ στὴν ἀπαγγελία καὶ στὴ σιάση δσο κι ἂν κοπίασε ἓνα κορίτσι τῆς κομπανίας νὰ μὲ διδάξῃ. Μα οἱ κακὲς συνήθειες δὲν κόβονται εὐκολα. Τί μοῦ σούρανε οἱ συχωριανοί μου, δὲν μπορεῖς νὰ τὸ φανταστῇς. Τώρα φοβερίζουνε πὼς

θὰ γράφουνε καὶ στὸ ὑπουργεῖο νὰ μὲ πάψῃ. Ντρώπιασα λέει τὸ δασκαλικὸ ἐπάγγελμα...

Χτυπάει ἡ δεξώπορτα μὰ ὁ Ἀλέξης βυθισμένος στὸ γρίψιμο δὲ σηκώνει τὸ κεφάλι του.

— Πήγαινε μάννα νὰ δῆς ποιὸς εἶναι—μυρμουραεῖ. Μπαίνει ἡ μάννα του.

— Μιὰ κυρία σὲ ζητάει.

— Καμιὰ μητέρα κανενὸς μαθητῆ θάνα, συλλογιέται.

— Καλημέρα κύριε Ἀλέξη, ἀκούγεσαι μιὰ φωνή.

Κεῖνος σηκώνει τὸ κεφάλι του. Ἡ πέννα πέφτει ἀπὸ τὰ δάχτυλά του.

— Ἔσεῖς, κυρία Ρίκα, ψιθυρίζει καὶ σηκώνεται ὀρθιος.

Κεῖνη χαμογελαεῖ.

— Καθῆστε σὰς παρακαλῶ, λέει καὶ τῆς προσφέρει μιὰ καρέκλα.

Κάθεται. Τὸ πρόσωπό τῆς τώρα δὲ φαίνεται γελαστό, χαρούμενο. Μιὰ θλίψη τῆς συννεφιάζει τὸ πρόσωπο. Κάτι θέλει νὰ πῇ, μὰ δὲν ξέρει πὼς νὰρχίσῃ. Κεῖνος πάλε, σασιτισμένος, δυσκολεύεται νὰ τῆν ρωτήσῃ καὶ γιὰ κάμποσῃ ὥρα στέκουνται ἀμίλητοι, κοιτάζοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

Ἡ Ρίκα πρώτη ἀνοίγει τὸ στόμα τῆς.

— Κύριε Ἀλέξη, ἐλπίζω νὰ μὲ συμπαθηστε. Μὰ αὐτὸ ποὺ μοῦ συνέδηκε εἶναι τόσο φοβερό, εἶπε.

Τρόμαξε. Τί τῆς συνέδηκε. Τῆνὲ πείρ ὀξε κανεῖς κ' ἦρθε νὰ τοῦ ζητήσῃ προστασία; Αὐτὸ δὲν εἶτανε κι ἀπίθανο μὰ ποὺ αὐτὴ εἶτανε σὰ λουλοῦδι δροσάτο κ' οἱ συχωριανοί του λυσσαγμένοι: γιὰ γυναίκα.

— Ξηγηθῆτε μου, σὰς παρακαλῶ, ψιθύρισε ὁ Ἀλέξης δειλά.

— Νά. Ὁ θιαστάρχης ἔφυγε ἀπόψε κρυφά. Ἐμεινα μοναχὴ καὶ τὸ χειρότερο δίχως λεφτὰ, σὲ ξένον τόπον ποὺ δὲν ξέρω κανένα...

Τὴ στιγμὴ αὐτὴ ὁ Ἀλέξης καταράστηκε μέσα του τὴν τύχη του ποὺ δὲ γεννήθηκε πλοῦσιος γιὰ νὰ μπορῇ νὰ βάλῃ μπροστὰ στὰ πόδια τῆς Ρίκας ὄλους τοὺς θησαυροὺς του. Ποτὲ δὲν ἔνοιωσε τόσο τὴν ἀνάγκη τοῦ παρὰ, τὸν ἐξευτελισμὸ τῆς φτώχειας ποὺ δὲ σ' ἀφήνει νὰ κάνῃς τὸ χρέος σου σὲ μιὰ τόσο ἐξαιρετικιά περίσταση.

— Σκέφτηκα νὰ δώσω μιὰ παράστασι, μοναχὴ μου, γιὰ νὰ αἰκονομήσω τὰ ναῦλα μου γιὰ τὴν Ἀθήνα. Γι' αὐτὸ ἦρθα νὰ σὰς ππρακαλέσω νὰ μοῦ χρησιμῆψετε σ' αὐτὴ τὴν περίστασι, ἔσεῖς ποὺ ξέρετε τὰ πρόσωπα.

Κολακεμένος ὁ Ἀλέξης γιὰ τὴν τιμὴ αὐτὴ ποὺ τοῦ φερνε ἔτσι ἀναπάντεχα τὴ Ρίκα στὰ πόδια του, δὲ δυσκολεύτηκε νὰ δώσῃ τὸ λόγο του.

— Έννοια σας, ἐγὼ θὰ κάνω δ,τι εἶναι δυνατὸ. Καί εἰ σκοπεύετε νὰ παραστήσετε ; ρώτησε.

— Μὰ δὲ θάναι βέβαια παράσταση. Ἀπαγγελίες θάναι, ποιήματα, μονόλογοι . . .

Ἐκλείσει τὴ φράση τῆς μ' ἕναν ἀναστεναγμὸ πού πρόδινε βαθεῖα λύπη.

— Μὴν ἀπελπίζεστε. Νέα εἴσατε ἀκόμη ; πού ξέρετε ; μπορεί στήν Ἀθήνα πού θὰ πάτε νὰ γίνετε μιὰ ξακουστὴ ἠθοποιός.

Κούνησε τὸ κεφάλι τῆς μ' ἕνα θλιβερὸ χαμόγελο.

— Δὲ βαρεῖστε. Δὲν εἴμαστε μεῖς γιὰ δόξες.

Ἡ γριά φάνηκε μ' ἕνα δισκάκι στὸ χέρι πούχε μέσα τὸν καφέ καὶ τὸ βάζο μὲ τὸ γλυκό.

— Ἡ κοπέλλα πού παίζαμε μαζί στὸ θέατρο, φώναξε ὁ Ἀλέξης, συσταίνοντας τὴ Ρίκα στὴ μάνα του.

— Ἄς εἶναι καλά, εἶπε ἡ γριά, κοιτάζοντας τὴ Ρίκα προσεχτικά.

Πιάσανε τὴν κουβέντα. Ἡ Ρίκα εἶχε τόσα νὰ διηγηθῆ γιὰ τὴ ζωὴ τῆς, γιομάτη ἐπεισόδια. Ἐπειτα σηκώθηκε νὰ φύγη. Ὁ Ἀλέξης τὴν συνώδεψε ὡς τὴν δξώπορτα.

— Ἐννοια σας, θὰ φροντίσω, μέινετε ἡσυχῆ.

Δὲν εἶχε τὴν ὑπομονὴ νὰ περιμένῃ. Τὸ σπίτι δὲν τονὲ χωροῦσε. Μόλις ἔφυγε ἡ Ρίκα πῆρε τὸ καπέλλο του καὶ βγήκε γιὰ νὰ φροντίσῃ. Αὐτὰ τὰ μπιλλιέτα, πού τοῦ ἄφησε ἡ Ρίκα φεύγοντας τοῦ καίγανε τὰ δάχτυλα, ἔπρεπε νὰ τὰ βγάλῃ ἀποπάνω του τὸ γλυγορώτερο.

Μπήκε σ' ἕνα μαγαζὶ καὶ πρότεινε ἀπὸ ἕνα μπιλλιέτο σὲ ἄσους βρισκόντανε μέσα.

— Θάναι μιὰ ὡραία παράσταση. Ποιήματα, μονόλογοι, εἶπε.

— Τί εἶναι αὐτοὶ οἱ μονόλογοι ; ρώτησε ἕνας.

Ὁ Ἀλέξης ἀναγκάστηκε νὰ τοῦ κάνῃ ἕνα πρόχειρο μάθημα γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ νὰ καταλάβῃ. Μὰ ὁ κόπος πῆγε χαμένος.

— Νὰ σοῦ πῶ κύρ Ἀλέξη, δὲν πετᾶω ἐγὼ τὰ λεφτά μου σὲ τέτοια καραγκιοζηλίγια.

Ὁ Ἀλέξης ξαφνιαστικῆ. Ἡ λέξη αὐτὴ ἀντήχησε σταυτιά του τὴ στιγμή κείνη σὰ μιὰ βροσιὰ κατὰ πρόσωπο τῆς Ρίκας.

— Δὲ εἶναι καραγκιοζηλίγια. Εἶναι σοβαρὰ πράματα, εἶπε σὲ σοβαρὸ τόνο.

— Δὲν βαρεῖσαι. Ποιήματα, καραγκιοζηλίγια. Ἐνας μυαλωμένος ἄνθρωπος, δὲν κάθεται νὰ χάνῃ τὸν καιρὸ του μὲ ποιήματα. Ἐπὶ τέλους γιατί δὲ γίνεται μιὰ ραῦτρα, μιὰ καπελλοῦ γιὰ νὰ βγάλῃ τὸ ψωμὶ τῆς ; Ἐφριξε. Πῶς νὰ συνεννοηθῇ μαζί του.

— Μὰ αὐτὴ εἶναι καλλιτέχνηδα ἀποκρίθηκε, ὄχι γιατί εἶχε καμιάν ἐλπίδα νὰ τὸν κάνῃ νάλλάξῃ γνώμη μὰ ἔτσι μόνο γιὰ νὰ διαφεντέψῃ τὴν ὑπόληψῃ τῆς Ρίκας.

Σὰ βγήκε ἀπὸ τὸ μαγαζὶ, ἀναψε πίσω του ἡ κουρκοσουριά.

— Τὸ νοιώσατε ; τοῦ πονεὶ τοῦ φίλου μας τὸ δονάκι γιὰ τὴ θεατρίνα, εἶπε ἕνας.

— Μὲ τὸν παρὰ τὸ δικό μας, θέλει νὰ τῆς πουλήσῃ δούλεψῃ. Ἄμ δὲ θὰ τὸ φάῃ. Τί, γιὰ κουτούς μᾶς πῆρε;

— Πῶς κατάντησε αὐτὸ τὸ παιδί ἔτσι ; Νὰ μὴ ντρέπεται !

Στὸ δρόμο ἀπάντησε τὸ Γιάνκο, τὸ γιὸ τοῦ κύρ Ἀγγελῆ τοῦ τοκιστῆ. Αὐτὸς θὰ μπορούσε νὰγοράσῃ μοναχὸς του ὄλα τὰ μπιλλιέτα. Σκέφτηκε νὰ τὸν παρακαλέσῃ μὰ τὸ ξαναβρήκε. « Ὅχι, αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ μάθῃ πῶς ἡ Ρίκα βρίσκεται σὲ ἀνάγκη ».

Ἐτσι πέρασε δίπλα του δίχως νὰ τοῦ πῆ λέξῃ ἐξὸν ἀπὸ ἕνα ξερὸ χαιρετισμὸ.

Πῆγε καὶ σὲ ἄλλους μὰ παντοῦ βρήκε τὴν ἴδια σκληρὴ ἀρνηση. Ὅλοι ἀδιάφοροι, ἄπονοι. Κάποιους νόμισε πῶς θὰ μπορούσε νὰ τοὺς συγκινήσῃ, ἔσο κι ἂν αὐτὸ πούκανε δὲ συβιδαζότανε μὲ τὴν ἀξιοπρέπεια τῆς Ρίκας πούθελε νὰ τὴν κρατήσῃ ἀψηλά.

— Ὁ θιασάρχης τῶσκασε καὶ τὸ κορίτσι ἔμεινε μοναχὸ του σὲ ξένον τόπο. Ζητάει τὰ ναῦλα του νὰ φύγη. Τί θέλετε νὰ κάνῃ ;

— Καὶ σὰν τῶσκασε ὁ θιασάρχης ; Εἴμαστε ὑπόχρεοι ἐμεῖς ; ἀποκρίθηκε ξερὰ ἕνας, γελώντας ἡλίθια.

Τώρα καταλάβαινε ὁ Ἀλέξης πόσο κάτω εἶχε πέσει στὴ συνείδηση τῶ συχωριανῶν του. Δὲν τὸν ἀγαπούσανε, δὲν τὸν ἐχτιμούσανε. Ἴσως ἕναν ἄλλον, θὰ τὸν ἀκούγανε πρόθυμα, δὲ θὰ περιφρονούσανε τὴν παράκλησί του. . . Ἐτσι δὲν εἶναι φρόνιμο νὰ τὰ βάζῃ κανεὶς μὲ ὄλο τὸ χωριό.

— Μὲ ἐκδικιοῦνται, συλλογίστηκε.

Καὶ τώρα πῶς νὰ ξαναδῇ τὴ Ρίκα ; Ἢθὰ μπορούσε βέβαια νὰ τῆς ἔδινε ἕνα ποσὸ ἀπὸ τὴ τσέπη του, μὰ αὐτὴ δὲν τοῦ ζήτησε λεημοσύνη, τὴ συντρομὴ του τοῦ ζήτησε κ' ἔπρεπε μὲ τὴν ἴδια λεπτότητα κι αὐτὸς νὰ τῆς φερθῆ, γιατί ἄλλοιῶτικα μπορούσε νὰ τῆς πλῆγῶσῃ τὸ φιλότιμο...

Τὴν ἄλλη μέρα ἦρθε πάλε ἡ Ρίκα στὸ σπίτι του. Τὸν κοίταξε στὰ μάτια.

— Αἱ ! Κάτι γίνηκε μὰ ὄχι μεγάλα πράματα, εἶπε ὁ Ἀλέξης, πού εἶτανε σὰν ἀπόκριση στὴ ματιά τῆς.

Ἐλεγε ψέμματα. Τὰ μπιλλιέτα, ἔσο μπόρεσε νὰ μοιράσῃ, δὲν τὰχε πουλήσει, τὰχε πλερώσει ἀπὸ τὴν τσέπη του. Ἐτσι βρήκε τὸν τρόπο νὰ τῆς δώτῃ τὸ μικρὸ ποσὸ, πούχε ἀνάγκη, δίχως νὰ φανῇ πῶς τῆς κάνει λεημοσύνη, γιατί δὲν ἤθελε νὰ δῇ τὴ Ρίκα ταπεινωμένη, οὔτε μπρὸς στὸν κόσμο, οὔτε μπρὸς καὶ στὸν ἑαυτὸ του.

Ἡ παράσταση δόθηκε πάλε στὸν καφενὲ τοῦ Σταθούλα. Μετρημένοι στὰ δάχτυλα οἱ ἀκροατές, ἔσοι θελήσανε νὰ δεχτοῦνε χάρισμα τὰ μπιλλιέτα πού τοὺς πρόσφερε ὁ Ἀλέξης. Ἡ Ρίκα ἀνεδασμένη πάνω σ' ἕνα μικρὸ τραπέζακι ἀπάγγειλε καμπόσα ποιήματα. Ἐλιβερό θέαμα. Κανεὶς δὲν καταλάβαινε τί ἔλεγε, κανεὶς δὲν πρόσεχε.

— Κοίταξε γάμπα, εἶπε ἕνας σιγαλὰ στὸ διπλανὸ του, γουρλόνοντας τὰ μάτια του. Ὁ Ἀλέξης τὴν ἐλυπήθη. Ἐἶτανε ὁ μόνος πού καθισμένος σὲ μιὰν ἄκρη δὲν ξεκολλοῦσε ἀπὸ πάνω τῆς τῆς ματιά του, δὲν ἄφηνε

λέξη να το ξεφύγει από όσα έλεγε. Δέν έδλεπε κείνη τή στιγμή τή Ρίκα, έδλεπε ένα δυστυχισμένο πλάσμα που πάλευε με τή μοίρα του.

— Κορμί χυτό, ψιθύρισε κάποιος.

Είπε να σηκωθεί, να τους ζητήσει τó λόγο, με φοβήθηκε τó σκάνταλο. Άλήθεια, με ποιό δικαίωμα θά παίρνε το μέρος του κοριτσιού ; Έπί τέλους αυτή είτανε μιá ξένη, μιá θεατρίνα...

Γύρισε στο σπίτι του με τήν ψυχή βαρειά. Ή Ρίκα θάφρευε αύριο με τήν ταχυδρομικιάν άμαξα. Ξανάφερνε στο νοú του τή φράση που τουπε ή Ρίκα απόψε, τή στιγμή που τουδινε τó χέρι «Τελευταία βραδεία που βλέπóμαστε». Κείνος τής αποκρίθηκε. «Πού ξέρετε, καμιá φορά...» Γιατί τής τó ειπε αυτό ; Με ποιό νόημα ;...

— Πώς πέρασες απόψε στο θέατρο ; ρώτησε ή μάνα του μέσα από τά ρούχα, μόλις τόν ειδε να μπαίνει.

— Καλά. Με κόσμος λίγος, αποκρίθηκε ξερά.

— Αί ! φτωχοί άνθρωποι. Τι να σου κάνουνε ;

— Είναι γουρούνια, αποκρίθηκε κείνος με θυμό.

Άνάδει τή λάμπα, παίρνει ένα βιβλίο κι αρχίζει τó διάβασμα : ή μάνα του κάποτε άνοίγει τά μάτια της.

— Άκόμα κάθεσαι ; μουρμουρίζει.

Κείνος κατεβάζει τó βιβλίο από τά μάτια του.

— Τόμαθες μάνα ;

— Τι ; λέει κείνη άδιάφορη.

— Νά. Θά φύγω από δω, αποκρίνεται ο Άλέξης άποφασιστικά.

Ή γριά ξεπετάγεται άπάνω.

— Τι είπες ; Για ξαναπέστο. Δ ν άκουσα.

— Θά φύγω για τήν Άθήνα. Δέν μπορώ πιά να μείνω σε τούτο τó χωριό. Πνίγομαι.

Ή γριά σωπαίνει ένω ο Άλέξης γυρίζει τά φύλλα του βιβλίου μηχανικά.

— Τó συλλογιστικες καλά αυτό ; τί θά κάνης στην Άθήνα ; ρωτάει δειλά ή γριά.

— Μή με ρωτάς. Και γώ δέν ξέρω τί θά κάνω. Νά, πρώτα να βγώ από αυτή τή φυλακή, από αυτή τή σκλαδιά.

Ή γριά πέφτει σε συλλογή.

— Δέν τó καταλαβαίνω. Γιατί πνίγεσαι ; Έσύ δω δε γεννήθηκες, δε μεγάλωσες ; ψιθυρίζει.

— Άχ, μνήν επιμένης. Όπως κι ε σου τó πω, δε θά μπορέσης να με νοιώσης.

Τής πήρε τó χέρι τó ζωμένο στη χούφτα του κι άρχισε να τής τó χαιδεύη.

— Λοιπό θά φύγης, ξαναρωτάει ή γριά με μιάν άόριστη έλπίδα πώς μποροúσε νάλλαξε γνώμη.

— Ναι. Θά φύγω. Άύριο με τήν ταχυδρομικιά.

Πέφτει να κοιμηθῆ. Ή μεγάλη άπόφαση τόν κρατάει άγρυπνο ως τó πρωί... Στην άλλη κάμαρα άκούγονται άναφυλλητά. Άφουγκράζεται. Ή μάνα του κλαίει...

— Έχε γειά, μάνα, ειπε ο Άλέξης.

— Στην ευχή μου, παιδάκι μου, καλήν άντάμωση, αποκρίθηκε ή γριά.

Ο Άλέξης έσκυψε, πήρε τó χέρι τής μάνας του, τóφερε στα χείλια του και πνίγησε μέσα στην άμαξα που καρτεροúσε. Κείνη τονέ φίλησε σταυρωτά στα μάγουλα, πνίγοντας μέσα τά δάκρυα που όρμούσανε νάναβλύσουνε στα μάτια της.

Ο άμαξάς χτύπησε τάλογα κ' ή γέριχη άμαξα άρχισε να τρέχη πάνω στο μαλακό, φιλοκοσμισμένο χώμα του δρόμου όπου βυθίζόντανε οί ρόδες και τά πόδια των άλλων. Ο Άλέξης πρόβαλε από τó παραθυράκι και κοίταξε πίσω. Ή μάνα του δέν ειχε κουνηθῆ από τή θέση της. Τά μάτια της παρακολουθούσανε τήν άμαξα. Τής κούνησε τó χέρι, σε σημείο χαιρετισμού, με κείνη άφαιρεμένη, βυθισμένη σε συλλογή, δέν αντίληφθηκε τόν ύστερο χαιρετισμό που τής έστελνε τó παιδί της μέσα από τήν άμαξα. Λές κ' είτανε άπολιθωμένη.

— Αί, ύπομνή. Δέν πάει επιτέλους στην Άμερική, φώναζε κάποιος για να τήν παρηγορήση.

Τόν άκουσε, δέν τόν άκουσε, δέν άνοιξε τó στόμα της. Έπειτα, τή στιγμή που ο δρόμος έστρηβε κ' ή άμαξα δε φαινότανε πια ούτε σαν ένα σημάδι στη μέση του δρόμου, κινήθηκε κι αυτή και πήρε άργά τó δρόμο για τó σπίτι της.

Όστε κλεφτήκανε σα να λέμε, ειπε ο κύρ Άγγελής τó μεσημέρι στον καφενέ του Σταθούλα όπου είχανε μαζευτῆ και τά συζητούσανε.

— Τόλεγεσ αυτό ; Δάσκαλος άνθρωπος.

Και φαινότανε τόσο ήσυχος, τόσο φρόνιμος.

— Από τά σιγαλά ποτάμια να φοβάσαι.

Ή γριά έφτασε στο σπίτι. Κλείδωσε τις πόρτες, έκλεισε τά παράθυρα. Έπειτα μπήκε στην κάμαρα του Άλέξη. Άδεια, κρύα ή κάμαρα, λές κ' ειχανε βγάλει λείφανο από μέσα. Τó κρεβάτι του Άλέξη στρωμένο με μιάν άσπρη κουβέρτα λές και περίμενε τόν άφέντη του. Όλα εκεί μέσα ειχανε έναν τόνο μελαγχολικό. Νά, τάγαπημένα βιβλία του, ο κοντολοφόρος πούγραφε, τó τραπέζι του, ή καρτέκλα του....

Ή γριά μπήκε μέσα σιγαλά σα να κοιμότανε και δέν ήθελε να τονέ ξυπνήση. Έφερε γύρο τή ματιά της. Έπειτα πήρε τήν καρτέκλα και κάθησε δίπλα στο κρεβάτι. Τράβηξε μπροστά της τó άσπρο μαξιλάρι κι άρχισε να τó χαιδεύη μαλακά σα να κκουμποúσε κείνος πάνω τó κεφάλι του... Τά χείλια της άρχισαν να τρέμουνε...

— Γιατί μου τόκανες αυτό, παιδάκι μου ; Δε σου άρεσε να βλέπης πια τή γριά μάνα σου ;... Σε ξεμούλισε αυτή ή θεατρίνα !...

Σώπασε... Έσκυψε, αγκάλλισε τó μαξιλάρι σα να

είτανε κείνος, τ'όσφιξε στο στήθος της κ' έμεινε στη στάση αυτή άκούνητη, σιωπηλή...

Ή άμαξα κυλιέται άργά στο δημόσιο δρόμο. Άφου δούλεψε χρόνια στους δρόμους της Άθήνας, ήρθε τώρα να δουλέψη και στην έπαρχία, όσο νάφήση καμιά μέρα τα κόκκαλά της στη μέση του δρόμου. Τό καλήτερο θά είτανε να την αφήσουνε να πεθάνη με την ήττυχία της σέ καμιά γωνιά, παραπεταμένη. Άρκετά δούλεψε, κοπίασε, άρκετά είδανε τα μάτια της, στην πολύχρονη ζωή της. Τώρα στα τελευταία της θάπρεπε να ξεκουραστή. Τα κόκκαλά της τρίζουσε και τό τρίξιμο άντηχάει θλιβερό, σάν παράπονο. Κάποτε κλονίζεται, σάν πέφτει σέ κανένα λάκκο, πού λές τώρα θά διαλυθί, θά πέση, ύστερις από τό δυνατό τράνταγμα. Δεμένο με σκοινιά τό τιμόνι, σκισμένος ό μουσαμάς, σπασμένα τα τζάμια αφήνουνε τόν άέρα να μπαίνει λεύτερα. Θλιβερό θέαμα. «Δούλεψε,δούλεψε, γιατί δουλεύω εγώ;» μουρμουρίζει κάποτε ό άμαξάς. Κ' ή άμαξα κυλιέται άργά, υπάκουη στο θέλημα του αφέντη, κι ήταν κάποτε τόλογα άποφασίζουσε να παραιτήσουνε τό νυσταγμένο βάδισμά τους, ό άμαξάς τους κρατάει τα γκέμια, αναγκάζοντάς τα να κόψουσε την όρμή τους, γιατί ή άρρωστη δέν άντέχει σέ τόσο δυνατά κουνήματα και πρέπει να πηγαίνει σιγά σιγά. Ένα δυνατό κούνημα μπορούσε να τηνέ σκοτώση. Τής έκανε δίαίτια για να την κρατήση στη ζωή όσο περισσότερο χρόνο με άπειρες προφύλαξες, επιβαλλόμενες στη γερωνικιά ηλικία της.

Φυτάει άγέρας. Σύννεφο άσπρο ή σκόνη πού σκεπάζει τό δρόμο, σηκώνεται, άγκαλιάζει την άμαξα, χάνεται στα ρουθούνια των άλόγων, κολλάει στο ιδρωμένο πεσί τους, στραβώνει τόν άμαξά και χάνεται πίσω μακριά. Ό Άλέξης κρατάει ένα κόκκινο μπερντεδάκι πού κρέμεται στη θέση του σπασμένου τζαμιού και πού ό άγέρας δέν τό αφήνει στιγμή ήσυχο, για να μολοίξη τή σκόνη, με κείνη βρίσκει τρόπο να τρυπόση και μέσα στην άμαξα.

Ένα άμάξι περνάει φορτωμένο βαρελάκια με λάδι. Οι δυό άμαξάδες αλλάζουνε κάτι κουβέντες και προχωρούνε ό καθένας στο δρόμο του.

Ό Άλέξης ταξιδεύει μαζί με τή Ρίκα. Τυχερός άλήθεια. Δυό άλλοι παύχανε δηλώσει πώς θά ταξιδέψουσε με την ίδια άμαξα την ίδια μέρα, αναδάλανε τό ταξίδι τους. Έτσι άπομένουνε μέσα στην άμαξα οι δυό τους. Σέ κάθε τράνταγμα της άμαξας, πού βυθίζεται σέ κανένα λάκκο, τα κορμιά τους γέρνουνε τό ένα πάνω στο άλλο, κ' ή Ρίκα βρίσκει τόν καιρό να πη κάποιο άστείο. Γιατί τώρα μέσα στην άμαξα της άρσσει έλο να μιλάη και να γελάη. Η κουβέντα της φτάνει σάν κελαιγητό σταυτιά του Άλέξη. Δείχεται χαρούμενη.

— Σάν πάω στην Άθήνα, άρχίζει καινούρια ζωή. Θά φροντίσω να βρω θέση σ' έναν καλό θίασο, θάρχίσω να δουλεύω για τέχνη, να ξαναβρω τό χαμένο ταλέντο μου. Θά δουλέψω έτσι κάμποσα χρόνια, θά

πιάσω παράδες, πολλούς παράδες, θά χτίσω ένα σπιτάκι κ' έπειτα θά κάτω νάναπαυτώ...

Ό Άλέξης την αφήνει να λέη, να λέη... Τά πιστευσέ τάχατες αυτά πούλεγε; Είτανε άληθινό τό γέλιο της ή γελούσε για να πνίξη μέσα της τα δάκρυα; Άπό πού άντλούσε τόσες έλπίδες, αυτή πούγε δοκιμάσει έλους τους ζευτελισμούς, έλες τις πίκρες της σκληρής αυτής δουλειάς;..

Άξοφνα άντήχησε ένα τραγούδι στο δρόμο. Είτανε ένα τραγούδι πού τό λέγανε πολλές φωνές μαζί και πού ή περίεργη άρμονία του άπλωνότανε σά μιá πορηγοριά, σά μιá γλύκα στόν έρημο, μελαχολικό δρόμο. Μέσα στο τραγούδι μπορούσε κανείς να ξεχωρίση και κάποιες γυναίκες φωνές. Η Ρίκα πρόσδαλε τό κεφάλι της περίεργη όσω από τό παραθυράκι σηκώνοντας τόν μπερντέ.

— Σκύψε και συ να δής. Τί περίεργο, φώναξε.

Είτανε άλήθεια περίεργο. Μιά συνοδεία κατέβαινε από τό μονοπάτι για να βγίη στο δημόσιο δρόμο. Άλλοι δεμένοι με κλειδιά, περασμένα στόν καρπό τω χεριών τους, άλλοι λεύτεροι, περπατούσανε άνάμετα σέ δυό σειρές στρατιώτες πού τους είχανε στη μέση και τους συνοδεύανε με τα ντουφέκια κρεμασμένα στόν ώμο. Τή συνοδεία την έκλεινε ένας γέρος στρατός πού τόν κρατούσε μιá γριά από τό χέρι και τόν ώδηγούσε ένω κείνος άκκουμπούσε σ' ένα άψηλό ραδί. Είχανε έλοι τό ύφος κουρασμένο, θλ μμένο, άσπροι από τή σκόνη. Η συνοδεία βγήκε στο δρόμο. Σέ μιá στιγμή ή άμαξα βρέθηκε περικυκλωμένη από ένα πλήθος άνθρώπων.

— Γειά σου κοπέλλα μου, φώναξε ένας φυλακισμένος με τα χέρια δεμένα.

— Γειά σας, άποκρίθηκε ή Ρίκα μ' ένα γλυκό χαμόγελο.

Καθώς περνούσανε οι φυλακισμένοι δίπλα στην άμαξα, ένας ένας κάρφωνε τα μάτια του πάνω στο πρόσωπο της Ρίκας πού τους γλυκοκοίταζε από τό παραθυράκι άθωα και τους χαμογέλοσε. Είχανε έλοι τή ματιά λαίμαργη, αναμμένη. Τό κορμί κουρασμένο, διψασμένο φαινότανε πώς διψούσε να πιη, να πιη, να χορτάση από τή πηγή της ήδονής. Τελευταίος πέρασε ό γέρος στρατός με τή γριά και στο δρόμο άπλωθήκανε τα βογγητά του.

— Δέ βαστώ, θά πέσω, μωρμούρισε.

— Κάνε κουράγιο, ψιθύρισε ή γριά.

Ένας λοχίας πού διεύθυνε τό άπέσπασμα της συνοδείας, ζύγωσε στο άμάξι κι ό Άλέξης βρήκε τόν καιρό να του ζητήση μερικές πληροφορίες.

— Τί είναι αυτοί;

— Ά! Τίποτα. Λωποδύτες, ζητιάνοι, πού τους πάμε έξορία, άποκρίθηκε με τό πιό άδιάφορο ύφος.

Η άμαξα προσπέρασε αφήνοντας πίσω την συνοδεία. Τό τραγούδι πού τ'έφερεν ό άγέρας άντήχησε πάλε θλιβερό μέσα στην έρημιά και στη σκόνη. Οι άνθρωποι αυτοί ζητούσανε μέσα στο τραγούδι να ξεχάσουνε τήν κούραση, να πνίξουσε τόν πόνο τους...

Ἡ Ρίκα τραβήχτηκε στὸ βάθος τῆς ἄμαξας. Τώρα δὲν κελαηθοῦσε σὰν πρῶτα. Τὸ θλιβερὸ θέαμα τῆς γίμισε τὴν ψυχὴ ἀπὸ μιὰ βαρεῖα μελαγχολία. Ἐκείνο τὸ γέρο πού μόλις ἔσπερνε τὰ πόδια του, τὸν εἶχε πάντα μπροστὰ στὰ μάτια της, ἀκουγε τὸ βογγητό του. Βυθισμένη σὲ σιωπὴ συλλογιότανε...

Ἡ ἄμαξα στάθηκε. Νύχτα. Τὸ κρῦο κατέβαινε τρυπητό, ψιλό, ἀπὸ τὸ βουνό. Ἐνας ἄνθρωπος ἐγῆκε στὸ δρόμο ὑψώνοντας στὸ χέρι ἕνα μικρὸ φαναράκι.

— Καλησπέρα χατζῆ, φώναξε ὁ ἄμαξᾶς.

Εἶχανε φτάσει στὸ χάνι. Κατεβήκανε ἀπὸ τὴν ἄμαξα καὶ μπήκανε μέσα στὸ χάνι. Μιὰ λάμπα θαμπόφεγγε. Οἱ τοῖχοι μαυροὶ ἀπὸ τὸν καπνὸ. Σ' ἕνα ράφι, δυὸ τρία καρβέλια μαῦρο ψωμί καὶ μερικά ξεροκόμματα. Μιὰ πλεξίδα σκόρδα κρεμασμένη ἀπὸ ἕνα καρφί καὶ μερικοί πάγκοι γιὰ καθίσματα ἀντὶ καρέκλες, γύρο σὲ κάτι μακριὰ τραπέζια, συμπλερώνανε τὴν ἐπίπλωση.

Ἡ Ρίκα ἔφερε γύρο τὴ ματιὰ της.

— Τί κρῦο, μουρμούρισε.

— Δὲ ρίχνεις κανένα κούτσουρο στὴ φωτιά, χατζῆ; φώναξε ὁ Ἀλέξης.

Σὲ λίγο ἡ φωτιὰ φούντωνε κ' ἡ Ρίκα καθισμένη σ' ἕνα σκαμνὶ ἀντικρὺ δεχότανε τὴ γλυκεῖαν ἄχνα τῆς φωτιᾶς, πού τῆς ρόδιζε τὰ μάγουλα. Ὑστερὶς ἀπὸ ἕνα πρόχειρο φαί πού τοὺς ετοίμασε ὁ χατζῆς, ἡ Ρίκα ἐναβρόηκε τὸ κέφι της. Μιλοῦσε, γελοῦσε σὰ μικρὸ παιδί.

Ὁ ἄμαξᾶς ξέξεψε τάλογα, τὰ πήγε στὸ σταῦλο, τοὺς ἔθαλε κριθάρι κ' ὕστερὶς ἦρθε κι ὁ ἴδιος καὶ στρώθηκε δίπλα στὸ τζάκι...

Ἀκούγονται περπατησιὲς στὸ δρόμο, κουδέντες. Ὁ χατζῆς παίρνει πάλι τὸ φαναράκι καὶ βγαίνει στὴν πόρτα...

— Καλησπέρα χατζῆ, ἀκούγονται πολλὲς φωνὲς μαζί.

Εἶναι ἡ συνοδεία. Ἐρχονται κι αὐτοὶ νὰ περάσουνε στὸ χάνι τὴ νύχτα καμπόσες ὥρες, ὅσο νὰ ξεμερόση. Σκονισμένοι ὄλοι, ἰθρωμένοι. Ὁ γέρος βογγαίει.

— Θὰ πέσω. Δὲ βαστάω.

— Χατζῆ, ἔχεις κανένα μέρος νὰν τοὺς βάλουμε αὐτουνούς; ἀκούγεται ἡ φωνὴ τοῦ λοχία.

Κεῖνος συλλογιέται.

— Στὸ σταῦλο; λέει.

— Στὸ σταῦλο; Δὲ θάναι ἄσκημα. Ἐχει πόρτα; Κλείνει;

— Πῶς; ἔχει ἀπὸ ὄλα, βεβαιώνει ὁ χατζῆς.

— Λοιπὸ στὸ σταῦλο, διατάζει ὁ λοχίας.

— Δὲ θὰ μᾶς λύσετε τὰ χέρια, ρὲ ἀδέρφι; Ἐτοί θὰ κοιμηθοῦμε, σιδερωμένοι; λέει ἕνας σ' ἕνα στρατιώτη, σὲ παραπονετικὸν τόνο.

Κεῖνος δὲν τολμάει νὰποφασίσῃ.

— Νὰ ρωτήσω τὸν κύρ λοχία.

Ζυγώνει.

— Κύρ λοχία, θέλουμε νὰ τοὺς λύσουμε. Τί λέτε; ρωτᾶει ὁ στρατιώτης.

Κεῖνος συλλογιέται γιὰ νὰ θυμηθῇ τί ὀρίζει ὁ κανονισμὸς σὲ τέτοιες περιστασεῖς.

— Λύστε τους, τοὺς κακόμοιρους, λέει ἡ Ρίκα σ' ἕνα συμπονετικὸν τόνο.

— Αἰ, ἀφοῦ τὸ θέλει κ' ἡ κοπέλα, ἄς τῆς κάνουμε τὸ χατήρι. Λύστε τους, διατάζει ὁ λοχίας.

Οἱ στρατιώτες ἀρχίζουσε νὰ τοὺς βγάζουσε ἀπὸ τὰ χέρια τὰ σίδερα. Ἐνας τρίβει δυνατὰ τὸ χέρι του ποῦχε κοκκινίσει στὸν καρπὸ γιὰτι εἶχε μαζωχτῆ ἐκεῖ ὄλο τὸ αἷμα.

— Πλήγιασε, μουρμούρισε ἀλείφοντας μὲ σάλιο τὸ χέρι του γιὰ νὰ ξεμουδιάσῃ.

Μπαίνει ἕνας ἕνας στὸ σταῦλο.

— Ἐδὼ μαζί μὲ τάλογα, λέει ἕνας φυλακισμένος.

— Ἄκου καὶ τί ὠρατὰ πού μυρίζεις. Καθβαλίνα καὶ κάτουρο.

— Μὰ πού θὰ πλαγιάσουμε, ὁρὲ ἀδερφε, στὸ Θεό σας; Πάνω στὰ κάτουρα;

Ὁ στρατιώτης παίρνει αὐστηρὸ ὕψος.

— Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, τὸ ξενοδοχεῖο τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας θέλεις; λέει.

Ὁ χατζῆς μπαίνει στὴ μέση.

— Γιὰ σωπάτε, κάτι θὰ γίνῃ, λέει.

Βγαίνει καὶ σὲ λίγο ξαναγυρίζει μὲ δυὸ ἀγκυλιῆς ἄχυρο στὰ χέρια.

— Γιὰ νὰ φάμε μᾶς τόφερεις; ρωτᾶει ἕνας.

— Τώρα θὰ δῆτε.

Ὁ Χατζῆς ἀρχίζει νὰπλώνη τᾶχυρα, πάνω στὸ βρεγμένο πάτωμα.

— Ἐτοί μάλιστα, λέει ἕνας.

— Στρώμα πουπουλένιο, λέει ἄλλος.

— Βάρδα μόνο ἀπὸ καμιὰ κλωτσιὰ ἀλόγου, πάνω στὸν ὕπνο.

— Μακάρι νὰ γίνῃ αὐτό. Θὰ πάρῃ ἀποζημίωση ἡ φανίλια μου ἀπὸ τὴν κυβέρνησι, ἂν πάθω τίποτις.

— Καλά. Ἐτοίμασε μιὰ μεγάλη σακκούλα.

— Σὴν τὸ σκυλλὶ στὸ ἀμπέλι θὰ πᾶς.

— Τότε λοιπὸ νὰ κάνουμε βάρδειες, ἕνας νὰ κάθε-ται ἔμπνιος γιὰ νὰ φυλάῃ τάλογα κ' οἱ ἄλλοι νὰ κοι-μουνται.

Βρεθήκανε σύφωνα. Ὁ χατζῆς ξαναγύρισε μ' ἕνα μαῦρο λυχνάρι στὸ χέρι πού τόμπηξε στὸν τοῖχο, μέσα σὲ μιὰ τρύπα.

— Τώρα δὲ σὰς λείπει τίποτα, εἶπε ὁ χατζῆς.

— Δόξα σοὶ ὁ Θεός, φώναξε ἕνας.

Ἡ πόρτα ἐκλείσει κ' ἕνας στρατιώτης κάθησε ἀπόξω σκοπὸς νὰ τοὺς φυλάῃ...

Τώρα εἶτανε μαζεμένοι ὄλοι γύρο στὸ τζάκι. Ἡ φωτιὰ εἶτανε ἕνα χαρούμενο θέαμα. Συζητοῦσανε γιὰ τοὺς φυλακισμένους.

— Μὰ γιὰτι τοὺς βασανίζετε ἔτσι; ρώτησε ἡ Ρίκα.

— Δὲ βαρεῖσαι κυρά μου. Λύπησι θέλουσε τὰ πα-ληρόσυλλα;

(Ἀκολουθεῖ)

ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

—'Ο «'Οθέλλος» ἔμεινε γὰρ τὸ ἐρχόμενο φύλλο, γιατί ὡς τὴν Πέμπτη ποὺ σελιδοποιήθηκε τὸ φύλλο δὲ μᾶς εἶχανε ἐρθεῖ οἱ διόρθώσεις ἀπὸ τὴν Κέρκυρα.

Στὴν «'Ακρόπολη» (10.8.915 σελ. 2) δημοσιεύθηκε τὸ ἀκόλουθο παραγραφαί, γραμμένο μετὰ τὴν πένα τοῦ Γαβριηλίδου : «Μερικοὶ ἐκ τῶν διδασκάλων μᾶς εἶνε καὶ μυθιστοριογράφοι ἢ διηγηματογράφοι. Πρώτης τάξεως δὲ τοιοῦτοι ἴσθ' ἔποιν μελέτης καὶ ἀναπαραστάσεως τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου. Ἴσως θὰ ἤξιζεν ὁ διαυγέστερος καὶ ἀντινεμενικώτερος τῶν κριτικῶν μᾶς, ὁ κ. Ἄριστος Καμπάνης, νὰ κατεπιάνετο μετὰ αὐτοῦ. Γνωρίζομεν τρεῖς τέσσαρας ἀπὸ αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι θὰ πιάσουν τόπο.

Τώρα βλέπομεν νὰ δημοσιεύῃ ὁ «'Νουμάς» ἓνα μυθιστόρημα μετὰ τὸ ψευδώνυμον τοῦ Κώστα Παφορίτη— δασκάλου καὶ αὐτοῦ— «Τὸ μεγάλο παιδί». Ὅλη ἡ Μεσολογγίτικη ζωὴ μέσα. Ὁ ψαρράς, ὁ πολιτευόμενος, ὁ καφετζής, ἡ γοναϊκούλα καὶ ὁ . . . δίσκαλος. Τὸ καιρενεῖ, ὁ παπᾶς, ἡ πλατεῖα, τὸ καπηλειό, τὸ ἀκρογιάλι. Νὰ ἴδομε μόνον πῶς θὰ τὰ καταφέρῃ εἰς τὸ τέλος ὡς δρᾶσις. Ἄλλ' ὡς ἀναπαραστάσις Μεσολογγίτικης ζωῆς δὲν μπορεῖ νὰ εἶνε παρὰ μὴ ἐπιτυχία πρώτης».

— Στὴν Πόλιν δημοσιεύθηκε πρὸ χρόνια τὸ πρῶτο ἀγγελτήριο γίμου στὴ δημοτικῇ. Στὴν Πάτρα τώρα, στὴν ἀκρόπολιν τῆς καθαρεύουσας, τοικοκλήθηκε τις προάλλες στοὺς δρόμους καὶ δημοσιεύθηκε στίς ἐφημερίδας τὸ πρῶτο ἀγγελτήριο κηδείας, δημοτικᾶ γραμμένο. Τὸ ξανατυπώνομε δὲ, γὰρ τὴν ἱστορία : «'Ἡ ἀγαπημένη καὶ σεβαστὴ μᾶς μάνα καὶ νόνα Φυλλὴ Γκαβίνου πέθανε. Ἄθλιο Παρασκευὴ στίς 10 π. μ. τὴν κηδεύομε ἀπὸ τὸ σπίτι μᾶς ποῦναι στὴν ὁδὸν Ἀράτου (συνοικία Βλαταροῦ) κατευθεῖα στὴ στερνὴ τῆς κατοικίας. Οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι μᾶς ἂν εὐκαιροῦν, ὡς τὴ συνοδεύσουν. Πάτρα 30 Ἰουλίου 1915. Τὰ παιδιά τῆς : Ἄγγελος, Χρυσούλα. Τὰ ἐγγόνια τῆς : Κωνσταντῖνος, Εὐθυμία».

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Τ. Μ. Φοῦδ. Τρίκαλα. Στείλ' τα καὶ θὰ σοῦ γράψομε ὕστερα.—Πρωτεύα. Θὰ δημοσιευτεῖ.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Πρὸς τοὺς κ. κ. Τυπογράφους
καὶ Ἐκδοτικοὺς

Ἡ κυρία **Καζαντζάκη** συνδουθεῖσα μετὰ τοῦ βιβλιοπώλου **Κορνάρου**, προέδρασαν εἰς ἐκτύπωσιν ἐν τοῖς τυπογραφείοις **Πετράκου** τοῦ βιβλίου «**Οἱ τρεῖς φίλοι**», ὑπερ συγγραφῆν ὑπ' αὐτῆς ἐνεκρίθη, μὲν ὑπὸ τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν διδασκτικῶν βιβλίων πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων β' τάξεως διὰ τὴν τετραετίαν 1914—1918, ἀφοῦ ὁμοῦς ἡ ἐπιτροπὴ καὶ **Ἰδία ὁ ἄριστος παρ' ἡμῶν παιδαγωγός κ. Ζημάνος** ἐπέφερε τοιαύτας διορθώσεις καὶ μεταβολὰς καὶ προσθήκας εἰς τὸ βιβλίον, ὥστε σχεδὸν εἶπειν, νὰ μέγχι μόνον ὁ τίτλος καὶ τὸ ὄνομα τῆς συγγραφῆς ἀμετάβλητον.

Ἐνθ', λοιπόν, οὐδὲν δικαίωμα **τυπικῆς καὶ οὐσιαστικῆς** τοῦ ἐγκριθέντος βιβλίου εἶχεν ἡ κ. **Καζαντζάκη**, οὕτω μάλιστα διασκευασθέντος ὑπὸ τοῦ κ. **Ζημάνου**, καὶ ἐνθ' ἐννῶρίζεν αὐτῇ τε καὶ ὁ **Κορνάρος** καὶ ὁ **Πετράκος**, ὅτι τὸ ἀρθρ. 12 τοῦ νόμου **ΡΣΑ** ἀπαγορεύει τὴν ἐκτύπωσιν τῶν ἐγκριθέντων διδασκτικῶν βιβλίων παρ' οἰουδήποτε ἄλλου, πλην τοῦ ἰδιοκτῆτου **καταστάσιος** Κράτους ἢ τοῦ **ὑποκαταστάσιου** τῶν δικαιομάτων τοῦ ἐκδότου, ὅστις ἔχει καὶ τὰς συναφεῖς ἀναλάβει ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τοῦ Κράτους, ἐν τούτοις κατὰ παράβασιν τοῦ νόμου προέδρασαν καὶ ἐξετύπωσαν τρία τυπογραφικὰ φύλλα ἐκ τοῦ εἰρημένου βιβλίου καὶ ἐπὶ κατὰ τρόπον ἀπατῶντα τὸ κοινόν, καὶ θὰ συνεπλήρουν τὴν ἐκτύπωσιν, ἂν μὴ, κατ' ἠγγελλέν ὁ ἐκδότης τὴν πράξιν εἰς τὸν κ. **Βίσαγγελέα**, διετάσσεται ἀνακρισις καὶ μετ' αὐτὴν **κατέσχοντο τὰ κλεψίτυπα τυπογραφικὰ φύλλα** καὶ ἀπηγορεύετο ἡ περαιτέρω στερεοτύπησις.

Ἐπειδὴ ἐν τούτοις ἡ φιλοκέρδεια εἶνε δυνατὸν γὰρ παρασύρῃ καὶ ἄλλους εἰς τοιοῦτου εἴδους παράνομον ἐνέργειαν, ἐθεωρήσαμεν καθήκον ἡμῶν νὰ φέρομεν τ' ἀνωτέρω εἰς γνῶσιν τοῦ κοινου καὶ τῶν κ. κ. τυπογράφων, ἵνα μὴ παρασυρθῶσιν εἰς τοιοῦτου εἴδους ἐπιχειρήσεις, αἵτινες ἀπάγονται φυλάκισιν καὶ τελείαν καταστροφὴν τοῦ ὑπαίτιου.

Μιχ. Μαντζεβελιάκης

Ἐργοστασιάρχης καὶ βιβλιοεκδότης

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενικὸς Διευθυντῆς **ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ**

ΤΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Ὁ νεύτευκτος ὑπερωκεάνειος κολοσσός

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ,

ἀναχωροῦει ἐκ Πειραιῶς (μέσφ Καλαυδῶν-Πατρῶν) κατ' εὐθειαν διὰ Νέων Ὑόρκην τὴν 6 Σεπτεμβρίου

Δι' ἐπιδάτας, εἰσιτήρια καὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἀριθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ : Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 44 (ὄπισθεν Ἀγία Τριάδος). Ἀρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἀσφαλισοῦσι θέσει ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκαίρως εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἑταιρίας καὶ εἰς τοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ὑποστηρίζοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια, ὑποστηρίζετε τὴν **Σημαίαν θαρ, μεγαλύνετε τὴν Πατρίδα θαρ.**

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(Κατάσταση 30 Ιουνίου 1915)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ		ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ	
Υπερωκεάνια ατμόπλοια «Πα- τρεις», «Θεσσαλονίκη», «Ιωάν- νινα» αξία των	Φρ. 2,560,385.05	Μετοχικόν κεφάλαιον	Φρ. 25,000.000
Υπερωκεάνια ατμόπλοια «Α- θήναι», «Θεμιστοκλής» τιμή ά- γοράς των	3,200,000.—	Μείον μετοχ. μήπω έκδοθείσαι 6,850.000.	
Υπερωκεάν. ατμόπλ. «Β. Κων- σταντίνος» αξία του	6,550.425.35	Μείον μετοχά εν χαρτοφυλακείω μήπω εν κυκλοφορίη 1,000.000.	7.850.000.—Φρ. 17.150.000.—
Φορτιγά ατμόπλοια «Φρίξος», «Πάραλος», «Ποντόπορος», «Ελλάσποντος», «Νέστος» αξία των	5,192,572,55	Αποθεματικόν κεφάλαιον	207,537.60
Επιβατικά ατμόπλοια «Συ- ρια», «Εσπερία» αξία των	1,754,099.20	Εκτακτον αποθεματικόν	70,614.15
Υπό κατασκευήν ατμόπλοια «Β. Σοφία» «Ασία» έναντι αξίας των	3,799,336.65	Αύτασφάλεια ατμοπλοίων	199,162.05
Ρομουλκ. «Κένταυρος» αξία του	123,637.65	Ταμείον περιθάλψεως προσωπικού και πληρωμάτων	36,206.10
Φορτηγίδες και βενζινάκκτοι		Μερίσματα μήπω ζητηθέντα	71,292,60
Πειραιώς αξία των	51,057.—	Ευνοήθηκα δάνεια ατμοπλοίων	6,051,679.50
Εγκαταστάσεις Γραφείων Διευ- θύνσεως και Πρακτορείου Πει- ραιώς υπόλοιπον	2.—	Ναύλοι επιβατών προκταβληθέντες	121,963.50
Ασφάλιστρα ατμοπλ. προκταβληθέντα	372,208.90	Διάφοροι λογαριασμοί πιστωτικοί	2,990,050.60
Χρεώγρα και μετοχά	1,023,447.—	Προσωρ. μερίσμα 1915 επί μετοχ. 171,500 πρὸς Φρ.	1,200,500.—
Ελληνικόν Δημόσιον	973,900.75	Υπόλοιπον	1,844,948.85
Λογαριασμοί διάφοροι και ναύλοι εισπρακτέοι	2,964,194.70		
Αξία υπόλοιπον γαιανθράκων και υλικών αποθήκης Πειραιώς	74,861.25		
Αξία υπόλοιπων γαιανθράκων και τροφίμων εν τοῖς ατμοπλοίοις	198,953.—		
Ταμείον παρά Τραπεζίας και Τραπεζίταις	1,164,854.—		
Φρ. 30,003,935.05			Φρ. 30,003,935.05

Κατ' εντολήν του Διοικητικού Συμβουλίου

Εν Αθήναις τῆ 3 Αύγουστου 1915

Ο Γενικός Διευθυντής
ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ

Ο Διευθυντής του Λογιστηρίου
ΑΝΔΡΕΑΣ Χ. ΒΕΡΥΚΙΟΣ

Η πληρωμή του εκ δρ. 7 κατά μετοχὴν μερίσματος γενήσεται εν τοῖς γραφείοις τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1 ἀπὸ τῆς 1 τρέχοντος, και παρά τῆ Ἐμπορικῆς Τραπεζῆς.

Ἐκ τῆς Διευθύνσεως

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμή Πειραιώς — Κυκλάδων

Γραμμή Πειραιώς — Αλεξανδρείας

Τὸ με διπλοῦς ἑλικας και μηχανὰς ἀφθάστου ταχύτητος πολυτελείας και ἀνέσεως θαλαμηγὸν ατμόπλοιον «ΕΣΠΕ-
ΡΙΑ» ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιώς (Παραλία Τρούμπας).

Ἐκάστην ΠΕΜΠΤΗΝ, ὥραν 10.30 μ. μ. διὰ Σύρον
Τήνον, Ἄνδρον και Κόρθιον.

Ἐκάστην ΣΑΒΒΑΤΟΝ, ὥραν 3 μ. μ. δι' Ἀλεξάνδρειαν

Διὰ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

Εν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθύν. 3 ὡς, ὁδὸς Ἀπελλοῦ
ἀριθ. 1 και εἰς τὰ Πρακτορεῖα ταξειδίων κ. κ. Θωμά
Κοῦν και Υἱοῦ, Ἀδελφῶν Γκιόλιμαν και Σ. Σωτιάδου,
(Πλατεία Συντάγματος) και Ἰωάν. Ρέντα (παρὰ τὸν ἡ-
λέκτρικὸν σταθμὸν Ὀμοῦσας).

Ἐν Πειραιεῖ. Γεν. Πρακτορεῖον, ὁδὸς Φίλωνος, 44, (ἀπι-
σθεν Ἀγίας Τριάδος).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Μ. Π. Σαλβάγον, ὁδὸς Ἀντωνιάδου

(Ἐκ τοῦ Πρακτορείου)